

— Σ' έννοώ· ἀναχώρητε ὅταν θέλῃς, ὁ πατήρ σου σὲ συνοδεύει.

Τὴν ἐπιούσαν ἀνεχώρησαν εἰς Ἰταλίαν, κατέλυσαν εἰς τὸ πολύχνιον περὶ οὗ ὠμίλησα, καὶ ἐζήτησαν τὴν κοιτίαν νέας τινὸς Ἀγγλίδος· ἀλλ' ἐπειδὴ ἀπερίσθησαν εἰς αὐτοὺς, ὅτι, ὡς πάσχουσα βαρέως δὲν ἔβλητο νὰ τοὺς ἴδῃ, ἡ Ἑλένη ἔγραψε πρὸς αὐτὴν τὸ ἐφεξῆς λακωνικὸν ἐπιστόλιον·

« Καρολίνα μου! ἀνεκάλυψα τὸ καταγώγιόν σου καὶ ἦλθον· θὰ μείνω εἰς τὸ πλευρόν σου, ἕως οὗ μὰς χωρίσῃ ὁ θάνατος. »

Ἐως οὗ δώσῃ ὁ ὑπηρέτης τὸ ἐπιστόλιον, ἡ Ἑλένη περιμένεν εἰς τὸν πρόδομον· ὁ ὑπηρέτης ἐπέστρεψε, καὶ ἐκείνη προτῆλθεν εἰς τὴν κλίνην ὅπου ἀνεπαύετο ἡ ἐξαδέλφη της· αὕτη δέ, ἀνοιξάσα τοὺς ὀφθαλμούς, ἐπέταξε γνωρίσασα ἐκείνην τῆς ὁποίας ἡ παρουσία τὴν ἐκηυτέλιζεν. Ἡ Ἑλένη τὴν ἐσφιγξεν εἰς τὰς ἀγκάλας της, ἐκλαυσεν, ἐμειδίατε, καὶ ἐπεδαψίλευσεν εἰς αὐτὴν ὅλα τὰ προσφιλῆ ὀνόματα ὅσα συνείθιζε νὰ τὴν δίδῃ ἄλλοτε· ἀλλ' ἡ ἀσθενὴς τὴν παρεκάλει νὰ τὴν ἀρήσῃ· ν' ἀποθάνῃ μόνη, λέγουσα ὅτι ἡ καταφρόνησις τὴν ὁποίαν ἔπρεπε νὰ αἰσθάνεται δι' αὐτὴν, τὴν ἐξουθένιζεν.

Ἡ ἐξαδέλφη της ὁμῶς ἀπεκρίνετο διὰ νέων περιποιήσεων εἰς τὰς ἀπαιτήσεις της, καὶ κατεφίλει τὸ ἄλλοτε περικαλλές ἐκεῖνο πρόσωπον, τὸ ὁποῖον μόλις ἔσωζεν ἀσθενῇ τινὰ ἔχνη τῆς παλαιᾶς ὠραιότητος, τόσῳ τὸ εἶχεν ἀλλοιωσῇ ἡ νόσος καὶ ἡ ὀδύνη!

Ἡ Καρολίνα, καταπραυνθεῖσα, ὠμίλησεν ἀταράχως περὶ τοῦ προσηχοῦς θανάτου της. Καθ' ἐκάστην, ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, ἡ Ἑλένη εὐρίσκετο παρὰ τὴν κλίνην της· χάρις δέ εἰς τὴν σπανίαν ταύτην ἀροσίωσιν, αἱ τελευταῖαι τῆς πασχούσης στιγμαὶ ὑπῆρξαν γλυκύτεραι. Πρὶν ἀποθάνῃ ἔγραψε πρὸς τὸν Σούνδερλανδ, παρακαλέσασα αὐτὸν νὰ ἀναθέσῃ εἰς τὰς φροντίδας τῆς Ἑλένης τὸ τέκνον των. Ἐγραψε δὲ καὶ πρὸς τὸν κόμητα Μελβίλ διεξοδικωτάτην ἐπιστολήν, παρaxyείλασα νὰ ἐγχειρισθῇ πρὸς αὐτὸν μετὰ τὸν θάνατόν της.

Ὁ κόμης, ἀφοῦ τὴν ἀνέγνωσε, τὴν ἔβαλεν εἰς τὸ θυλάκιόν του, καὶ ἐξῆλθε· τὸ πρόσωπόν του ἤκτινοβόλει τὴν ἐμπέραν ἐκείνην· καὶ ὅταν ὅλοι ἀνεχώρησαν ἀπὸ τὴν αἵθουσαν τῆς κυρίας ἥτις ἐδέχετο τότε τὰς ὑποκλίσεις του, ἐστηρίχθη ἐπὶ τῆς ἐστίας, καὶ ἀνέγνωσε γαυριῶν εἰς ἐπήκοον αὐτῆς τοὺς τελευταίους ἀσπασμούς τῆς νέας ἡρωίδος, ὡς τὴν ὠνόμαζεν. Ἐπροσποιήθησαν ὅτι ἐλυπήθησαν διὰ τὸ δυστυχὲς καὶ παραδειγματικὸν ἐκεῖνο τέλος, καὶ ὁ κόμης ἐδάδισε λαμπρότερος ἢ ἄλλοτε εἰς τὸ στάδιον τῶν θριάμβων του.

Ἡ Ἑλένη ἔγεινε σύζυγός μου.

Ν. Δ.

Ἡ ΔΙΚΗ ΤΩΝ ΕΠΤΑ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ.

ΕΚ ΤΗΣ ΝΕΩΤΑΤΗΣ ΑΓΓΛΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ.

ΤΟΥ ΜΑΚΩΛΑΙΟΥΣ.

Υπὸ Κ. Π.

(Συνέχεια. Ἴδε τὸ φυλλάδιον Ε' .)

Τῇ 27 Μαΐου εἰδοποιήθησαν οἱ ἐπίσκοποι, ὅτι τῇ 8 Ἰουνίου ὀφείλουν νὰ παρασταθῶσιν εἰς τὸν βασιλέα, ἐν τῷ συμβουλίῳ αὐτοῦ. Διατὶ ἐδόθη τόσον μακρὰ προθεσμία, ἀγνοοῦμεν. Ἰσως ὁ Ἰάκωβος ἤλπισεν, ὅτι τινὲς τῶν ἐνόχων, φοβηθέντες τὴν βασιλικὴν ὀργήν, θέλουν ὑποταχθῇ πρὶν ἔλθῃ ἡ ἡμέρα ἡ ὀρισθεῖσα πρὸς ἀνάγνωσιν τῆς διακηρύξεως ἐν ταῖς ἐπαρχίαις αὐτῶν, καὶ, διὰ νὰ ἐξιλεώσῃ τὴν κυβέρνησιν, θέλουν καταπείσει τὸν κλῆρον αὐτῶν νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὸ διάταγμα. Ἐὰν τῶντι ἤλπισε τοιοῦτό τι, ἠπατήθη παραδόξως· διότι, ἐπελθούσης τῆς κυριακῆς τῆς 3ης Ἰουνίου, ἅπαντα ἡ Ἀγγλία ἐμειμήθη το παραδειγμα τῆς πρωτευούσης. Πρὸ τούτου ἔτι, οἱ ἐπίσκοποι Νορουίκου, Γλοκεστρίας (1), Σαλισβουρίας (Salisbury) Οὐίγκεστρίας (Winchester) καὶ Ἐξετρίας (2) εἶχον ἀποδεχθῇ τὰ ἐν τῇ ἀναφορᾷ περιεχόμενα, ὑπογράψαντες ἀντίγραφα αὐτῆς. Ὁ ἐπίσκοπος Οὐορχεστρίας (Worcester) ἀπεποιήθη νὰ διανείμῃ τὴν διακήρυξιν εἰς τὸν κλῆρον αὐτοῦ. Ὁ δὲ ἐπίσκοπος Ἑρεφορδίας (Hereford) διένειμε μὲν τὴν διακήρυξιν, ἀλλ' ἦτο πασίγνωστον ὅτι μετεμελήθη καὶ ἠσχύνετο διὰ τὴν πρᾶξιν ταύτην. Οὐδὲ εἰς ἐφημέριος ἐπὶ 50 ἐξετέλεσε τὸ βασιλικὸν διάταγμα· ἐν τῇ μεγάλῃ ἐπαρχίᾳ τῆς Ἑστροφίας λ. χ., ἥτις περιελάμβανε τὴν κομητίαν τῆς Λαγκαστροφίας, ὁ Καρτουρίγτιος δὲν εἰμπόρεσε νὰ καταπείσῃ εἰμὴ τρεῖς καὶ μόνους ἱερωμένους νὰ ὑπακούσωσιν εἰς τὸν βασιλέα· εἰς τὴν ἐπαρχίαν Νορουίκου ὑπῆρχον πολλαὶ ἐκκλησιῶν ἑκατοντάδες, ἀλλὰ μόνον εἰς τέσσαρας ἐκκλησίας ἀνεγνώσθη ἡ διακήρυξις. Ὁ αὐλικὸς ἐπίσκοπος Ῥοκεστρίας δὲν κατώρθωσε νὰ διαλύτῃ τοὺς δισταγμούς τοῦ κληρικοῦ ὅστις, διατελῶν ὡς ἐφημέριος παρὰ τῷ ἐν Χαταμίῳ (Chatam) σταθμῶντι στόλῳ, ἔζη ἐκ τοῦ μισθοῦ τὸν ὁποῖον ἐλάμβανεν ἀπὸ τῆς κυβερνήσεως· σώζεται δὲ ἔτι κατανοκτικὴ ἐπιστολὴ τοῦ χρηστοῦ τούτου ἱερέως πρὸς τὸν γραμματέα τοῦ Ναυτικοῦ διευθυντηρίου, λέγουσα μεταξὺ ἄλλων· « δὲν δύναμαι εὐλόγως νὰ ἐλπίσω εἰς τὴν προστασίαν σας. Γενη· αὐθιγὰν τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου. Προτιμῶ νὰ πάθω ἢ νὰ ἀμαρτήσω. »

Τὴν ἐσπέραν τῆς 8ης Ἰουνίου, οἱ 7 ἀρχιερεῖς, ἀφοῦ συνεβουλεύθησαν περὶ πάντων τῶν δεόντων ὑπὸ τῶν ἐμπειροτέρων δικηγόρων τῆς Ἀγγλίας, ἐπορεύ-

(1) Gloucester, τὸ Ῥωμαϊκὸν Clevum. (2) Exeter, ἡ Οὐξέλλα τοῦ Πτολεμαίου, κατὰ τινάς.

θησαν εἰς τὰ βασίλεια καὶ εἰσῆχθησαν εἰς τὴν αἵθουσαν τοῦ συμβουλίου. Ἡ ἀναφορὰ αὐτῶν ἔκειτο ἐπὶ τῆς τραπέζης· ὁ Καγγελάριος, λαβὼν τὸ ἔγγραφον καὶ ἐπιδείξας αὐτὸ εἰς τὸν ἀρχιεπίσκοπον, εἶπεν· « αὐτὸ εἶναι τὸ ἔγγραφον τὸ ὁποῖον ἐγράφη μὲν ὑπὸ τῆς Πανιερότητός σας, παρεδόθη δὲ εἰς τὴν Αὐτοῦ Μεγαλειότητα ὑπὸ τῶν ἐξ ἐνταῦθα παρόντων ἐπισκόπων· » Ὁ δὲ Σαγκρόφτιος, ἰδὼν τὸ ἔγγραφον, ἐστράφη πρὸς τὸν βασιλέα καὶ ἐλάλησεν οὕτω πρὸς αὐτόν. « Βασιλεῦ, παρίσταμαι ἐνταῦθα ὡς κατηγορούμενος. Τοῦτο δὲν μὲ συνέβη ποτὲ μέχρι τοῦδε, οὐδὲ ἐφάντασθην ὅτι δύναται νὰ μὲ συμβῇ, καὶ ἐτι ὀλιγώτερον, ὅτι δύναμαι ποτὲ νὰ κατηγορηθῶ ἐπὶ πλημμελήματι κατὰ τοῦ βασιλέως μου· ἀλλ' ἐπειδὴ ἠτύχησα νὰ περιέλθω εἰς τοιαύτην θέσιν, παρακαλῶ τὴν Ὑμετέραν Μεγαλειότητα νὰ μὴ δυσαρεστηθῇ ἐάν, μεταχειριζόμενος τὸ νόμιμον δικαίωμά μου, ἀποφύγω πᾶσαν ὁμολογίαν, δυναμένην νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὴν κατ' ἐμοῦ κατηγορίαν. » Αὐτὰ εἶναι στρεψοδικίαι· » εἶπεν ὁ βασιλεὺς. « Ἐλπίζω ὅτι ἡ ἱερότης σας δὲν θέλει περιπέσει εἰς τὸ ἄτοπον τοῦ ν' ἀρνηθῇ τὴν ἰδίαν αὐτῆς χεῖρα. » « Βασιλεῦ » εἶπεν ὁ Λουδοῦς, ὅστις εἶχε σπουδᾶσαι πολὺ τοὺς περὶ τῶν διαταγμῶν τῆς συνειδήσεως λεπτολογήσαντας, « ἅπαντες οἱ θεολόγοι συμφωνοῦσιν εἰς τοῦτο, ὅτι « ὁ ἄνθρωπος ὁ εὐρισκόμενος εἰς τὴν θέσιν μας ὀφείλει » νὰ μὴν ἀπαντήσῃ εἰς τοιαύτην ἐρώτησιν. » Ὁ δὲ βασιλεὺς, τοῦ ὁποίου ἡ μὲν φύσις ἦτον ὀξεῖα, ἡ δὲ διανοία νωθερά, δὲν ἠδύνατο νὰ καταλάβῃ τί ἠθελον νὰ εἰπῶσιν οἱ ἀρχιερεῖς· ὅθεν ἐπέμεινεν εἰς τὴν ἀπαίτησιν αὐτοῦ καὶ ἀμέσως ἐξήρθη. « Βασιλεῦ » εἶπεν ὁ ἀρχιεπίσκοπος, « δὲν εἶμαι ὑπόχρεως νὰ κατηγορῶ αὐτὸς ἐμαυτόν. Ἀλλ' οὐδὲν ἦττον, ἂν ἡ Ὑμετέρα Μεγαλειότης μὲ διατάξῃ ἀπλῶς νὰ ἀπακριθῶ, θέλω πράξει τοῦτο, πεποιθώς, ὅτι ἡγεμὼν φιλαδελφικαὶ καὶ μεγαλόφυχος δὲν θέλει καταδεχθῇ νὰ προσαγάγῃ ὡς ἀπόδειξιν κατ' ἐμοῦ, ὅτι εἶπον κατὰ διαταγὴν αὐτοῦ. » « Δὲν πρέπει νὰ συνθηκολογήτε μετὰ τοῦ κυριάρχου ὑμῶν » ἀνέλαβεν ὁ Καγγελάριος. « Ὁχι, » εἶπεν ὁ βασιλεὺς, « δὲν θέλω νὰ δώσω τοιαύτην διαταγὴν. » Ἄν θεωρῆτε εὐλογον νὰ ἀρνηθῆτε τὸν χαρακτήρα τῆς ἰδίας ὑμῶν χειρὸς, δὲν ἔχω πλέον τί νὰ σᾶς εἰπῶ. »

Οἱ ἐπίσκοποι ἀπεπέμνησαν ἐπανειλημμένως εἰς τὸν προθάλαμον καὶ ἐπανειλημμένως ἀνεκλήθησαν εἰς τὴν αἵθουσαν τοῦ συμβουλίου. Τελευταῖον ὁ Ἰάκωβος διέταξεν αὐτοὺς ὥρισμένως νὰ ἀπαντήσωσιν εἰς τὴν ἐρώτησιν· καὶ δὲν ὑποσχέθη μὲν ῥητῶς, ὅτι δὲν θέλει γίνεαι χρήσις κατ' αὐτῶν τῆς ὁμολογίας, ἀλλὰ δὲν ἦτο παράλογον νὰ θεωρήσωσιν οὗτοι, ὡς ἐκ τῶν προηγουμένων, τὴν ὑπόσχεσιν περιεχομένην σιωπηλῶς ἐν τῇ διαταγῇ. Ὅθεν ὁ Σαγκρόφτιος ἀνεγνώρισε τὸν χαρακτήρα τῆς ἰδίας χειρὸς, καὶ εἰ συνάδελφοι αὐτοῦ ἐμιμήθησαν τὸ παράδειγμα ἐκεῖνο. Ἐπειτα δὲ ἐρωτήθησαν περὶ τῆς ἐννοίας λέξεων τινῶν τῆς ἀναφορᾶς καὶ περὶ τοῦ φυλλαδίου, τὸ ὁποῖον, διαβασθέν καθ' ἅπαν τὸ βασίλειον, προεξένησε τοσαύτην ἐντύπωσιν· ἀλλ' αἱ ἀποκρίσεις αὐτῶν ἦσαν τοσοῦτον

πεφυλαγμένα, ὥστε οὐδὲν ἐξήχθη ἀπὸ τῆς ἐξετάσεως τούτης. Ὁ Καγγελάριος εἶπε τότε εἰς αὐτοὺς, ὅτι θέλου· κατηγορηθῇ ποινικῶς, εἰς τὸ ἀνώτατον βασιλικὸν δικαστήριον ἕνεκα στασιαστικοῦ λιδέλλου, καὶ ἀπήτησε νὰ ὑποσχεθῶσιν, ὅτι θέλουσιν αὐθορμήτως ἐμφανισθῇ, ἐπὶ πληρωμῇ προστίμου. Αὐτοὶ δὲ ἀπεποιήθησαν, εἰπόντες ὅτι εἶναι πατρικίου τοῦ κράτους, ὅτι, ὡς ἔμαθον ἀπὸ τῶν ἐγκριτωτέρων νομικῶν, δὲν δύναται ν' ἀπαιτηθῇ ἀπὸ πατρικίου ὑπόσχεως αὐθορμήτου ἐμφανίσεως, ἐπὶ πληρωμῇ προστίμου, προκειμένης κατηγορίας ἕνεκα στασιαστικοῦ λιδέλλου, καὶ ὅτι δὲν θεωροῦσιν εὐλογον νὰ παραιτηθῶσι τοῦ προνομίου τούτου τοῦ ἀξιώματος αὐτῶν. Ὁ βασιλεὺς ἦτο τοσοῦτον εὐήθης, ὥστε ἐθεώρησεν ἐαυτὸν προσβεβλημένον, διότι οἱ ἐπίσκοποι ἐνόμιζαν καλὸν νὰ συμβουλευθῶσι νομικοὺς, περὶ νομικοῦ ζητήματος. « Πάντα ἄλλον πιστεύετε, » εἶπε, « μᾶλλον ἢ ἐμέ. » Ἦτο δὲ τῶνόντι παρωργισμένος καὶ τεθορυβημένος, καθότι εἶχε τοσοῦτον προχωρήσει, ὥστε, ἂν ἀπέμενον, δὲν εἶχε τί νὰ πράξῃ ἄλλο εἰμὴ νὰ πέμψῃ αὐτοὺς εἰς τὴν φυλακὴν· καίτοι δὲ μὴ δυνάμενος νὰ προΐδῃ ἅπαντα τὰ ἀποτελέσματα τοῦ τελευταίου τούτου βήματος, ἐβλεπεν ὅμως ἄρκετὰ τὸ ἄτοπον τοῦ πράγματος, ὥστε νὰ θορυβηται. Ἀποποιθέντων δὲ τῶν ἐπισκόπων σταθερῶς, ἐξεδόθη διαταγὴ πρὸς τὸν φρούραρχον τοῦ Πύργου (3) περὶ τῆς ἀσφαλοῦς αὐτῶν κρατήσεως καὶ ὠπλίσθη ἀκάτιον ἵνα κατοβιδάσῃ αὐτοὺς ἐκεῖ, διὰ τοῦ ποταμοῦ.

Ὅλον τὸ Λονδῖνον ἐγνώριζεν ὅτι οἱ ἐπίσκοποι εὐρίσκονται ἐν τῷ συμβουλίῳ, καὶ ἡ ἀγωνία τοῦ κοινοῦ ἦτο πολλή. Μέγα πλῆθος ἐπλήρου τῆς αὐλᾶς τῆς Οὐίτεάλλης καὶ τὰς παρακειμένας ὁδοὺς καὶ πάντοτε μὲν πολλοὶ ἄνθρωποι συνείθιζον νὰ ζητῶσι, τὸ ἑσπέρας τῶν θερινῶν ἡμερῶν, ἀναψυχὴν τινα εἰς τὴν δροσερὰν ἀτμοσφαῖραν τοῦ Ταμέσιος, ἀλλὰ τὴν ἑσπέραν ἐκεῖνην ὁ ποταμὸς ἐβρίθε κελητίων. Ὅταν δὲ ἐξῆλθον οἱ ἐπτά παραπεμπόμενοι ὑπὸ φυλάκων, ἡ ταραχὴ τοῦ λαοῦ ἀπέπτυσσε πάντα χαλινόν· χιλιάδες ἀνθρώπων, γονυκλινήσαντες, προσηυχήθησαν εἰς τὸν θεὸν ὑπὲρ τῶν ἀνδρῶν ἐκεῖνων, οἵτινες, μετὰ τῆς χριστιανικῆς καρτερίας τοῦ Ριδλέϊους καὶ τοῦ Λατιμέρου, ἀνθίσταντο εἰς τύραννον μαινόμενον ἀπὸ τὰ ἄγρια θρησκευτικὰ τῆς Μαρίας πάθη (4). Πολλοὶ ἐ-

(3) Πύργος τοῦ Λονδίνου (Tower) εἶναι τὸ μέγα καὶ ἀχανὲς φρούριον, τὸ ὁποῖον πρὸ 4 μίλλια ἑκατομμυρίων, ἦτο κατοικία τῶν βασιλέων, ἔκτοτε δὲ χρησιμεύει ὡς ὀπλοστάσιον καὶ ἐνίοτε ὡς φυλακή. Σύγκειται δὲ ἀπὸ πολλῶν, μεγάλων καὶ μάλιστα ἀξιωματικοῦ κτιρίων, καὶ περιέχει ἀπείρα περίεργα καὶ πολύτιμα πράγματα.

(4) Ἡ Μαρία αὕτη ἦτο πρεσβυτέρα ἀδελφὴ τῆς μεγάλης Ἐλισάβετ καὶ ἐβασίλευσεν ἀμέσως πρὸ αὐτῆς, 1553-1558. Ἀμφότεραι δὲ ἦσαν θυγατέρες τοῦ περιβοήτου Θεοδώρου Ἑρρίκου 8ου, ὅστις πρῶτος εἰσῆγαγε τὴν αἵρεσιν τῶν διαμαρτυρομένων εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Ἀλλ' ἡ Μαρία ἔπειτα ἠθέλησε νὰ ἐπαναγάγῃ τὸν καθολικισμὸν καὶ ἐ-

εἶπον εἰς τὸ ρεύμα, καὶ, μέχρι τοῦ τραχήλου ἔχοντες πλὸν καὶ ὕδωρ, παρεκάλουν τοὺς ἁγίους πατέρας καὶ τοὺς εὐλογῆσαι. Εἰς ἕλον τὸ διάστημα τὸ ἀπὸ Οὐίτεάλλης μέχρι τῆς γεφύρας τοῦ Λονδίνου, τὸ βασιλικὸν ἀνάκτιον κατέπλευσε τὸν ποταμὸν ἐν τῷ μετὰ πολλῶν σειρῶν κελητίων, ἀπὸ τῶν ὁποίων μία ἐβίχετο κραυγὴ· ὁ θεὸς εὐλογῆσεν τὰς Ὑμ. Πατριότητας. » Ὁ βασιλεὺς, διαταραχθεὶς πολὺ, διέταξε νὰ διπλασιασθῇ, μὲν ἡ φρουρὰ τοῦ Πύργου, νὰ παρασκευασθῇ δὲ οἱ δορυφόροι ὡς εἰς πόλεμον, ν' ἐκτραπῶσι δὲ ἀπ' ἐκάστου τῶν ἐν τῷ βασιλείῳ συνεγμάτων δύο λόχοι καὶ ν' ἀποσταλῶσιν ἀμέσως εἰς Λονδίνον. Ἀλλὰ ἡ δύναμις διὰ τῆς ὁποίας ἤλπετο νὰ καταβάλῃ τὸν λαόν, συνεμερίζετο ἅπαντα τοῦ λαοῦ τὰ αἰσθητά. Αὐτοὶ οἱ ἴσχυοι, οἵτινες ἐκτρέφοντο εἰς τὰς πύλας τῆς φυλακῆς, ἐπεκαλοῦντο ἐλαθέστατα τὴν εὐλογίαν τῶν μαρτύρων, τοὺς ὁποίους εἶχον νὰ φυλάξωσι. Φρούραρχος τοῦ Πύργου ἦτον ὁ Ἐδουάρδος Ἀλφρεϊ, ὅστις ὀλίγην εἶχε διάθεσιν νὰ μεταχειρισθῇ μὲ πραότητα τοὺς φυλακισμένους αὐτοῦ, διότι εἶχεν ἐξωμώσει τὰ δόγματα τῆς ἐκκλησίας, ὑπὲρ ἧς αὐτοὶ ἐπάσχον καὶ ἐνέμετο πολλὰ προσδοκώμενα ἀξιώματα, δυνάμει τοῦ δικαίωματος τῆς ἀργεύσεως τῶν νόμων, κατὰ τοῦ ὁποίου αὐτοὶ διαμαρτύροντο. Ἐμαθε δὲ μὲ ἀγανάκτησιν, ὅτι οἱ στρατιῶται αὐτοῦ πίνουσιν εἰς ὑγείαν τῶν ἐπισκόπων καὶ διέταξε τοὺς ἀξιωματικούς νὰ φροντίσωσιν, ὥστε τοῦτο νὰ μὴ ἐπαναληφθῇ εἰς τὸ ἐξῆς. Ἀλλ' οἱ ἀξιωματικοὶ ἐπανήλθον ἀναγγέλλοντες, ὅτι τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐμποδισθῇ καὶ ὅτι ἡ φρουρὰ εἰς ὑγείαν οὐδενὸς ἄλλου θέλει νὰ πίνῃ. Δὲν ἐπέδεικνυν δὲ μόνον ἐν πότει τὰ στρατεύματα τὴν πρὸς τοὺς πατέρας τῆς ἐκκλησίας ὑπόληψιν αὐτῶν· καθ' ἅπαντα τὸν Πύργον ἐπεκράτει τοσαύτη εὐσέβεια

ὥστε εὐλαβεῖς ἄνθρωποι τὴν χαρίστουν τὸν θεόν, διότι ἀπὸ πονηρῶν ἀγαθὰ παρῆγε καὶ τὴν καταδίωξιν τῶν πιστῶν αὐτοῦ λειτουργῶν μετεχειρίζετο ἵνα διασωθῇ πολλὰς ψυχὰς. Δι' ἑλπίς τῆς ἡμέρας ἐδίδετο περὶ τὰς πύλας τῆς φυλακῆς τὰς ἀμάξας τῶν ἐπιφανεστέρων εὐπατρίδων τῆς Ἀγγλίας· χιλιάδες δὲ θεατῶν κατωτέρως τάξεως ἐκάλυπτον ἀδιαλείπτως τὸν παρακείμενον εἰς τὸν Πύργον λόφον. Ἀλλὰ ἐκ τῶν δοθέντων εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς δειγμάτων τῆς κοινῆς ὑπολήψεως καὶ συμπαθείας, ἐν μάλιστα παρώργισε καὶ ἠνθούχησε τὸν βασιλέα, διότι ἔμαθεν, ὅτι πρεσβεία δέκα ἐτεροδοξούντων ἱερέων ἐπεσκέφθη τὸν Πύργον. Ὁ βασιλεὺς ἐκάλεσε 4 ἐκ τούτων καὶ ἐξέτασεν αὐτοὺς ὁ ἴδιος. Οὗτοι δὲ ἀπήντησαν γενναίως, ὅτι θεωροῦσι χρέος αὐτῶν, νὰ λησμονήσωσι τὰς παρελθούσας ἐριδας καὶ νὰ ὑποστηρίξωσι τοὺς ἄνδρας τοὺς ὑποστηρίζοντας τὸ τῶν διαμαρτυρομένων θρήσκευμα.

Μόλις δὲ ἀπαχθέντων τῶν φυλακισμένων τούτων εἰς τὸν Πύργον, ἐπῆλθε γεγονὸς ἕτερον, ἐπαυξήσαν τὴν κοινὴν ταραχὴν. Ἡ βασιλὶς, καθὰ εἶχεν ἀναγγεληθῇ, δὲν περιέμενε τὴν λοχείαν αὐτῆς πρὸ τοῦ Ἰουλίου μηνός. Ἀλλὰ τὴν ἐπιοῦσαν τῆς ἡμέρας καθ' ἣν οἱ ἐπίσκοποι παρέστησαν εἰς τὸ συμβούλιον, παρετηρήθη, ὅτι ὁ βασιλεὺς ἐφαίνετο πολλὰ ἀνέσυχος περὶ τῆς καταστάσεώς της. Τὸ ἑσπέρας ὅμως ἐκεῖνο διέμεινεν αὐτῇ παίζουσα χαρτί, ἐν Οὐίτεάλλῃ, μέχρι τοῦ μεσονυκτίου σχεδόν· ἐπειτα δὲ μετεκομίσθη, ἐπὶ φορείου, εἰς τὰ βασίλεια τοῦ ἁγίου Ἰακώβου, ὅπου μετὰ πολλῆς σπουδῆς εἶχον παρασκευασθῇ δωμάτια πρὸς ὑποδοχὴν αὐτῆς. Μετ' ὀλίγον ἔτρεξαν ἀγγελιαφόροι ἄνω καὶ κάτω, προσκαλοῦντες ἰατροὺς καὶ ἱερεῖς, μέλη τοῦ μυστικοῦ συμβουλίου καὶ κυρίας τῆς αὐλῆς. Ἐντὸς ὀλίγων ὥρῶν συνθροίσθησαν πολλοὶ καὶ πολλαὶ τῶν ἐν τέλει εἰς τὸν θάλαμον τῆς βασιλίδος· καὶ ἐνταῦθα, τὴν πρωίαν τῆς κυριακῆς τῆς 10 Ἰουνίου, ἡμέρας τὴν ὁποίαν ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐνόμιζον ἱερὰν οἱ πέρα τοῦ δέοντος πιστοὶ ὁπαδοὶ μερίδος βεβαίως ὅχι ἀγαθῆς, ἐγεννήθη ὁ ἀτυχέστερος τῶν ἡγεμόνων, ὅστις ἐπέπρωτο νὰ διαζήτῃ 77 ἔτη ἐξόριστος, πλανώμενος τῆδε κακίᾳ, ματαίως ἀγωνιζόμενος νὰ ἀνακτήσῃ τὴν ἀρχὴν, ἀπολαμβάνων τιμὰς ὀδυνηροτέρας τῶν ὕβρεων καὶ τρεφόμενος μὲ ἐλπίδας τραυματιζούσας τὴν καρδίαν (5).

Μόλις δὲ ἀπαχθέντων τῶν φυλακισμένων τούτων εἰς τὸν Πύργον, ἐπῆλθε γεγονὸς ἕτερον, ἐπαυξήσαν τὴν κοινὴν ταραχὴν. Ἡ βασιλὶς, καθὰ εἶχεν ἀναγγεληθῇ, δὲν περιέμενε τὴν λοχείαν αὐτῆς πρὸ τοῦ Ἰουλίου μηνός. Ἀλλὰ τὴν ἐπιοῦσαν τῆς ἡμέρας καθ' ἣν οἱ ἐπίσκοποι παρέστησαν εἰς τὸ συμβούλιον, παρετηρήθη, ὅτι ὁ βασιλεὺς ἐφαίνετο πολλὰ ἀνέσυχος περὶ τῆς καταστάσεώς της. Τὸ ἑσπέρας ὅμως ἐκεῖνο διέμεινεν αὐτῇ παίζουσα χαρτί, ἐν Οὐίτεάλλῃ, μέχρι τοῦ μεσονυκτίου σχεδόν· ἐπειτα δὲ μετεκομίσθη, ἐπὶ φορείου, εἰς τὰ βασίλεια τοῦ ἁγίου Ἰακώβου, ὅπου μετὰ πολλῆς σπουδῆς εἶχον παρασκευασθῇ δωμάτια πρὸς ὑποδοχὴν αὐτῆς. Μετ' ὀλίγον ἔτρεξαν ἀγγελιαφόροι ἄνω καὶ κάτω, προσκαλοῦντες ἰατροὺς καὶ ἱερεῖς, μέλη τοῦ μυστικοῦ συμβουλίου καὶ κυρίας τῆς αὐλῆς. Ἐντὸς ὀλίγων ὥρῶν συνθροίσθησαν πολλοὶ καὶ πολλαὶ τῶν ἐν τέλει εἰς τὸν θάλαμον τῆς βασιλίδος· καὶ ἐνταῦθα, τὴν πρωίαν τῆς κυριακῆς τῆς 10 Ἰουνίου, ἡμέρας τὴν ὁποίαν ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐνόμιζον ἱερὰν οἱ πέρα τοῦ δέοντος πιστοὶ ὁπαδοὶ μερίδος βεβαίως ὅχι ἀγαθῆς, ἐγεννήθη ὁ ἀτυχέστερος τῶν ἡγεμόνων, ὅστις ἐπέπρωτο νὰ διαζήτῃ 77 ἔτη ἐξόριστος, πλανώμενος τῆδε κακίᾳ, ματαίως ἀγωνιζόμενος νὰ ἀνακτήσῃ τὴν ἀρχὴν, ἀπολαμβάνων τιμὰς ὀδυνηροτέρας τῶν ὕβρεων καὶ τρεφόμενος μὲ ἐλπίδας τραυματιζούσας τὴν καρδίαν (5).

(5) Αὐτὸς εἶναι ὁ Ἰακώβος Ἐδουάρδος Φραγκίσκος, ὅστις, ὀλίγονας μῆνας ἀπὸ τῆς γεννήσεως, ἀποβαλόντος τοῦ Ἰακώβου Βου, τὸν θρόνον, ἀπῆλθε μετὰ τοῦ πατρὸς εἰς τὴν ἐξορίαν παρὰ τῷ Λονδοβίῳ 14, ὅπου ἔτιχον μὲν τιμῶν μεγάλων, ἀλλὰ τόσῃς μόνον συνδρομῆς ὅση συνεισβάλλετο μὲ τὰ συμφέροντα τοῦ βασιλείου ἐκείνου τῆς Γαλλίας. Ὁ Ἰακώβος Ἐδουάρδος ἡλικιωθεὶς ἀπεθνήσκει τῷ 1715 (ὁ πατὴρ του εἶχεν ἀποθάνει ἀπὸ τοῦ 1701) εἰς τὴν Σκωτίαν ἐπὶ τῇ ἐλπίδι, ὅτι θέλει ἀνακτήσῃ τὴν βασιλείαν καὶ ἔλαβε μάλιστα τὸν τίτλον τοῦ Ἰακώβου Γου ἀλλ' ἀπέτυχεν. Ἀπέθανε δὲ τῷ 1766, καταλιπὼν δύο υἱοὺς,

Αἱ συμφοραί τοῦ ἀτυχοῦς παιδὸς ἤρξαντο ἐτι πρὸ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ. Τὸ ἔθνος τοῦ ὁποίου ἐμελλέ ποτε νὰ ἀρξῇ, εἰς ἐτηρῆτο ἡ τακτικὴ τῆς κληρονομίας διαδοχῇ, εἶχε τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἡ βασιλίς δὲν ἦτον ἀληθῶς ἐγκυρὸς. Δι' ὁποίας δὴποτε μαρτυρίας καὶ ἂν ἀπεδεικνύετο τὸ γεγονός τῆς γεννήσεώς του, πάλιν πλεῖστοι ἄνθρωποι ἤθελον πιθανώτατα ἐπιμένει ἰσχυρίζομενοι, ὅτι οἱ Ἰησουῖται μετεχειρίσθησαν ἐπὶ τοῦ προκειμένου, ἐπιτηδεύον τινὰ ψευδομαρτυρίαν (6), ἡ δὲ μαρτυρία, εἴτε ἐκ τύχης, εἴτε ἐκ παραδόξως ἀδεξίας διατάξεως τῶν πραγμάτων, ἀπέβη ἐπιδεικτικὴ ἱκανῆς ἀντιλογίας. Πολλοὶ ἄνδρες καὶ πολλάι γυναῖκες ἦσαν ἐν τῷ βασιλικῷ κοιτῶνι, ὅτε ὁ πᾶς εἶδε κατὰ πρῶτον τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, ἀλλ' οὐδεὶς τῶν μαρτύρων τούτων ἀπελάμβανε μεγάλην παρὰ τῷ κοινῷ ὑπόληψιν. Ἐκ τῶν παρόντων συμβούλων οἱ μὲν ἡμίσεις ἦσαν καθολικοί, οἱ δὲ καλοῦντες ἑαυτοὺς διαμαρτυρομένους, ἐθεωροῦντο ὡς προδότες τῆς πατρίδος καὶ τοῦ θρησκευματος αὐτῶν. Πολλὰ ἐκ τῶν παρευρεθεισῶν εἰς τὴν λοχείαν γυναικῶν ἦσαν Γαλλίδες, Πορτογαλλίδες, Ἰταλίδες· ἐκ δὲ τῶν Ἀγγλίδων, τινὲς μὲν ἦσαν καθολικαί, ἀλλὰ καὶ οὐκ οὐκ καθολικῶν. Τινὲς ἐκ τῶν μάλιστα δικαιουμένων νὰ παρευρεθῶσι καὶ, διὰ τῆς μαρτυρίας αὐτῶν, μάλιστα δυναμένων νὰ ἄρῳσιν ἐκ μέσου πᾶσαν ἀμφιβολίαν, δὲν παρευρέθησαν, ἡ δὲ ἀπουσία αὐτῶν ἐθεωρήθη ὡς ἐξ ἐπιτήδεως ὑπὸ τοῦ βασιλέως παρασκευασθεῖσα. Ἡ ἡγεμονίς Ἀννα εἶχε παρὰ πάντα ἄλλον κάτοικον τοῦ βασιλείου μέγιστον εἰς τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν συμφέρον· διὰ τὸ φῶς καὶ τὴν πείραν αὐτῆς, ἦτον ἐπιτηδαιοτάτη νὰ παρασταθῇ ὡς φύλαξ τῶν κληρονομικῶν δικαιωμάτων τῆς ἀδελφῆς τῆς (7) καὶ ἑαυτῆς. Εἶχε δὲ

τὸν Κάρολον Ἐδουάρδον Δουδοβίκον καὶ τὸν Ἐρρίκον Βενέδικτον. Ἐκ τούτων ὁ πρῶτος ἀπεβίβασθη αὐθις, τῷ 1745, εἰς τὴν Σκωτίαν, ἐπονομαστὴς Στουαρτίδαι εἶχον τοὺς πλείστους ὁπαδοὺς καὶ, ὑποστηρικθῆς ὑπὸ τῆς Γαλλίας, ἤτις μετεχειρίζετο τὰς ἀξιώσεις τοῦ οἴκου ἐκείνου ἕνα ταράττη τὰ Ἀγγλικά πράγματα, κατ' ἀρχὰς πύδοκίμησεν ὅχι ὀλίγον. Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ ἠττηθεὶς ὀλοσχερῶς, ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ εἰς τὴν Γαλλίαν. Ἀπέθανε δὲ τῷ 1788 εἰς Ρώμην ἄτεκνος. Ἐνταῦθα ἀπέθανε τῷ 1807 καὶ ὁ νεώτερος ἀδελφὸς Ἐρρίκος Βενέδικτος, Καρδινάλιος Εὐοράκου, καὶ μετ' αὐτοῦ ἐξέλειπον οἱ ἐξ ἀγγενογονίας ἀπόγονοι τοῦ Στουαρτικῶν οἴκου.

(6) Ἐπειδὴ τὰ δύο μόνα τέκνα τὰ ὅποια μέχρι τοῦδε εἶχεν ὁ Ἰακώβος, ἡ Μαρία καὶ ἡ Ἀννα (ἴδε τὴν 17 σημ. τοῦ προηγουμένου φυλλαδίου), ἐπρέσβευον τὸ τῶν διαμαρτυρομένων δόγμα καὶ ἐγγέμενον εἰς αὐτὸ, οἱ Ἰησουῖται εἶχον μέγιστον συμφέρον νὰ μὴ περιέλθῃ ὁ θρόνος εἰς αὐτὰ, ἀλλ' εἰς ἀπόγονον ἑτέρον, ἀνατραφέντα ἐξ ὑπαρχῆς εἰς τὸν καθολικισμόν.

(7) Τῆς Μαρίας, δηλαδὴ, ἣτις ἔλειπεν εἰς

πρὸ καιροῦ βαρείας ὑπονοίας, αἵτινες καθεκάστην ἐνισχύοντο διὰ μικρολόγων ἢ παραλόγων περιστάσεων, καὶ κατήντησε νὰ πιστεύσῃ μὲν ὅτι ἡ βασιλίς ἀπέφυγεν ἐπιμελῶς τὰς ἐξετάσεις τῆς, νὰ ἀποδώσῃ δὲ εἰς ἐνοχλὴν τὴν συστολὴν ταύτην, ἣτις ἦσαν ἴσως ἀποτέλεσμα αἰδοῦς· ὅθεν ἡ Ἀννα ἀπεράσισεν, ἐπελθούσης τῆς κρισίμου ἡμέρας, νὰ ᾔται παροῦσα καὶ ἐγρηγορούσα. Ἀλλὰ δὲν ἐνόμιζεν ἀναγκαῖον νὰ παραφυλαττῇ ὀλόκληρον, πρὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, μήνα καὶ εἶχεν ὑπάγει, κατὰ συμβουλήν ὡς ἐλέγετο, τοῦ πατρὸς, εἰς Βάθην, διὰ νὰ ὠρεῖσθῃ ἀπὸ τὰ αὐτὰ μεταλλικά ὕδατα. Ὁ Σαγκρόρτιος, ὅστις, ὡς ἐκ τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ἀξιώματος, ἐπρεπε νὰ ᾔται παρὼν, ἐπέμπε, πρὸ ὀλίγων ὥρων, ὑπὸ τοῦ Ἰακώβου, εἰς τὴν φυλακὴν τοῦ Πύργου. Οἱ Ὑδοὶ ἦσαν οἱ φυσικοὶ προστάται τῶν δικαιωμάτων τῶν δύο ἡγεμονίδων. (8) Ὁ πρέσβυς τῆς Ὀλλανδίας ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐπίτροπος τοῦ Γουλιέλμου, ὅστις, καθὼς πλησιέστατος ἐξ αἵματος συγγενῆς τοῦ βασιλέως, (9) ἐπὶ δὲ καὶ σύζυγος τῆς πρεσβυτέρας αὐτοῦ θυγατρὸς, εἶχε μέγιστον συμφέρον εἰς τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν. Ἀλλ' ὁ Ἰακώβος παντάπασι δὲν ἐπρόντισεν οὐτ' ἐκ τῶν Ὑδῶν τινα νὰ καλέσῃ, οὔτε τὸν πρέσβυν τῆς Ὀλλανδίας.

Ὁ μετέπειτα χρόνος ἀπέδειξεν, ὅτι ὁ Βασιλεὺς δὲν ἦτο παντάπασι ἐνοχος τοῦ ἀποδοθέντος εἰς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ λαοῦ τοῦ δόλου· ἀλλ' εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ θεωρήσωμεν αὐτὸν ἐνοχον μωρίας καὶ διαστροφῆς πραγμάτων, ἱκανῆς νὰ δικαιολογήσῃ καὶ νὰ ἐξηγήσῃ τὴν πλάνην τῶν συγχρόνων του· διότι ἤξευρε καλλίστα τὰς ὑπονοίας αἵτινες τὸν περιστοίχιζον ὥρεilen ἄρα νὰ γνωρίζῃ, ὅτι αἱ ὑπόνοια αὗται δὲν ἠδύναντο νὰ διασκεδασθῶσιν ὑπὸ ἀνθρώπων οἱ ὁποῖοι ἐπρέσβευον τὸ καθολικὸν δόγμα, ἢ ἔλεγον μὲν ὅτι πρεσβεύουσι τὰ τῆς Ἀγγλικανικῆς ἐκκλησίας δόγματα, ἀπέδειξαν ὁμῶς ἐντοῦς ἐτοίμους νὰ θυσιάσωσι τὰ συμφέροντα τῆς ἐκκλησίας ταύτης, διὰ νὰ ἐπιτύχωσι τὴν εὐνοίαν του. Ὅτι τὸ πρᾶγμα ἐπῆλθεν εἰς αὐτὸν ἀπροσδοκῆτως, εἶναι ἀληθές· ἀλλ' εἶχε 12 ὥρας διὰ νὰ παρασκευάσῃ τὰ δέοντα, καὶ, καθὼς οὐδεμίαν ἀπῆντησε δυσκολίαν διὰ νὰ φέρῃ εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Ἀγ. Ἰακώβου σωρὸν κολάκων καὶ δαισιδαυμένων ἀνθρώπων, εἰς τῶν ὁποίων τὸν λόγον τὸ

Ὀλλανδίας, παρὰ τῷ συζύγῳ αὐτῆς Γουλιέλμῳ τῷ Ἀραυσιωτικῷ.

(8) Οἱ Ὑδοὶ, δηλαδὴ οἱ ἀπὸ τῆς πρώτης τοῦ βασιλέως συζύγον γυναικάδελφοι αὐτοῦ, περὶ ὧν ἐγένετο λόγος ἐν τῇ 17 σημειώσει τοῦ προηγουμένου φυλλαδίου.

(9) Διότι ὁ Γουλιέλμος ὁ Ἀραυσιωτικὸς ἦτον οὐ μόνον γαμβρὸς τοῦ Ἰακώβου Β^{ου} ἐπὶ τῇ πρεσβυτέρᾳ θυγατρὶ Μαρίας, ἀλλὰ καὶ ἀνεψιὸς ἐξ αἵματος, καθὼς υἱὸς τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ καὶ θυγατρὸς τοῦ Καρόλου Α^{ου}. Ὁ Γουλιέλμος οὗτος ἦτο τότε ἀκόμη κυβερνήτης τῆς Ὀλλανδίας μετ' ὀλίγον δὲ, συντελέσας εἰς τὴν καθαίρεσιν τοῦ πενθεροῦ καὶ θείου του, ἀνηγορεύθη καὶ βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας.

ἔθνος οὐδεμίαν εἶχε πεποιθήσιν, ἤθελεν εἶσθαι ἐπὶ τῆς εὐκολοῦς νὰ καταρθώσῃ τὴν παρουσίαν ἐξόχων τινῶν ὑποκειμένων, τῶν ὁποίων ἡ πρὸς τὰς ἡγεμονίας καὶ τὸ ἐθνικὸν θρησκευμα ἀφοσίωσις ἦτον ἀναμφισβήτητος.

Βραδύτερον, ὅτε ἐτιμωρήθη πικρῶς διὰ τὴν τολμῆράν ἐκείνην περιφρόνησιν τῆς κοινῆς γνώμης, οἱ ἐν Ἀγίῳ Γερμανῷ (τῆς Γαλλίας, ὅπου διετέλει ἐξόριστος) εὐλικοί συνείθιζον νὰ κατηγοροῦσιν ἄλλων διὰ νὰ δικαιολογήσωσιν αὐτόν. Τινὲς Ἰακωβίται διέβαλλον τὴν Ἀννα, ὅτι ἐξεπίτηδες ἀπεμακρύνθη, καὶ δὲν ἡ στήνθησαν μάλιστα νὰ εἰπώσιν, ὅτι ὁ Σαγκρόφτιος δολίως παρώξυνε τὸν βασιλέα νὰ πέμψῃ αὐτόν εἰς τὸν Πύργον, διὰ νὰ καταστήσῃ οὕτως ἐλλιπὴ τὴν μαρτυρίαν, ἥτις ἠδύνατο νὰ ἐξαλείψῃ τὰς ὑπονοίας τῶν δυσηρεσημένων. Τὸ παράλογον τῶν κατηγοριῶν τούτων, εἶναι πρόδηλον. Ἦτο δυνατόν ἡ Ἀννα ἢ ὁ Σαγκρόφτιος νὰ προῖδωσιν, ὅτι ἡ βασιλὶς θέλει σφάλει, περὶ τοὺς ὑπολογισμοὺς αὐτῆς, ὁλόκληρον περίπου μῆνα; Ἐὰν δὲ οἱ ὑπολογισμοὶ οὗτοι ἦσαν ἀκριβεῖς, καὶ ἡ Ἀννα, ἐν τῇ μεταξύ τούτω, ἤθελεν ἐπανέλθει ἐκ Βάθης, καὶ ὁ Σαγκρόφτιος ἤθελεν ἐξέλθει τοῦ Πύργου διὰ νὰ παρευρεθῶσιν εἰς τὴν λοχείαν. Ἀλλ' ὅπωςδὴποτε, οἱ ἐκ μητρὸς θεῖοι τῶν θυγατέρων τοῦ βασιλέως, οὐδὲ ἀπόντες ἦσαν, οὐδὲ ἐν φυλακῇ. Ὁ αὐτὸς ἀγγελιαφόρος ὅστις προσεκάλεσεν ἅπαν τὸ σμῆνος ἐκεῖνο τῶν ἐξωμοτῶν, τὸν Δσούερον, τὸν Πετερβορούγιον, τὸν Μυρράϊον, τὸν Συνδερλάνδιον καὶ τὸν Μυλγράγιον, ἠδύνατο ἐπίσης εὐκόλως νὰ καλέσῃ καὶ τὸν Κλαρένδωνα. Ἄν ἐκεῖνοι ἦσαν μέλη τοῦ μυστικοῦ συμβουλίου, ἦτο καὶ αὐτὸς τοῦ συμβουλίου τούτου μέλος· ἡ οἰκία του δὲν ἀπέειγεν οὐδὲ 200 πῆχεις ἀπὸ τὸν θάλαμον τῆς βασιλίδος· καὶ ὁμοῦς οὗτος δὲν ἔμαθεν ὅτι ἡ ἀνεψία του ἔπαυσε τοῦ νὰ ἦναι ἐπίδοχος διαδόχος τοῦ θρόνου εἰμὴ ἀπὸ τὴν κίνησιν καὶ τὰ ψιθυρίσματα τοῦ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἀγ. Ἰακώβου συρρέουσιντος πλήθους. Ἡ μὴπως ἡ παρουσία του δὲν ἐθεωρήθη κατάλληλος διότι ἦτο πλησιέστατος συγγενὴς τῶν ἡγεμονίδων τῆς Ἀραυστιωνίας καὶ τῆς Δανίας (10), ἡ διότι ἦτον ἀμετατρέπτως ἀφωσιωμένος εἰς τὴν Ἀγγλικὴν ἐκκλησίαν;

Τὸ ἔθνος ὅλον ἀνέκραξεν, ὅτι εἶναι παίγνιον ἀπάτης. Ἐλέγετο, ὅτι οἱ παπισταὶ προσεήτευσαν ἀπὸ τινῶν μηνῶν, ἐκ τοῦ ἁμβωνος καὶ διὰ τοῦ τύπου, δι' ἐμμέτρου καὶ διὰ πεζοῦ λόγου, Ἀγγλιστὶ καὶ Λατινιστὶ, ὅτι, δι' εὐχῶν τῆς ἐκκλησίας, θέλει δώσῃ ὁ θεὸς εἰς τὸ ἔθνος ἡγεμόνα, καὶ ἰδοὺ ἤδη ἐξεπλήρωσαν τὴν ἰδίαν αὐτῶν προφητείαν. Ὅλοι οἱ μάρτυρες ὅσοι δὲν ἠδύνατο νὰ καταδωροδοκηθῶσιν ἢ νὰ ἀπατηθῶσιν, ἀπεμακρύνθησαν ἐξεπίτηδες. Ἡ Ἀννα προετράπη δολίως νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν Βάθην. Τὴν προτεραίαν αὐτὴν τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἐμελλε νὰ διενεργηθῇ ἡ κακουργία ἐκείνη, ὁ μητροπολίτης πάσης Ἀγγλίας ἐβλήθη εἰς φυλακὴν, παρὰ τοὺς κανόνας τῶν νόμων

καὶ τὰ προνόμια τῶν πατρικίων. Οὐδεὶς ἐκ τῶν ἐχόντων τὸ ἐλάχιστον συμφέρον εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῆς ἀπάτης, οὐδὲ ἀνὴρ, οὐδὲ γυνή, προσεκλήθη νὰ παρευρεθῇ. Ἡ βασιλὶς μετεφέρθη αἰφνιδίως καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτὸς εἰς τὰ βασιλεια τοῦ Ἀγ. Ἰακώβου, διότι τὰ βασιλεια ταῦτα περιεῖχον εὐρυχωρίας τινὰς καὶ διόδους, μὴ ὑπαρχούσας μὲν ἐν Οὐίτσαλλη, ἐπιτηδαιοτάτας δὲ εἰς τὸν σκοπὸν τῶν Ἰησουϊτῶν. Καὶ ἐνταῦθα, παρόντων μόνων ζηλωτῶν τινῶν, οἱ ὅποιοι δὲν ἐθεώρουν ὡς ἀμάρτημα αὐδὲν τὸ δυνάμενον νὰ πλουτίσῃ καὶ νὰ ἀνυψώσῃ αὐτοὺς, παρεισχύθη εἰς τὴν βασιλικὴν κλίνην νεογνὸν τέκνον, καὶ ἔπειτα ἐπεδείχθη ἐν θριάμβῳ τοῖς πᾶσιν ὡς κληρονόμος τῶν τριῶν βασιλείων. Ὁ δὲ λαὸς, παροξυνθεὶς διὰ τῆς τοιαύτης ὑπονοίας, ὑπονοίας ἀδικιωτάτης μὲν τῶν ὄντι, ἀλλ' ὅχι ἐντελῶς παραλόγου, ἔσπευσε νὰ προσκυνήσῃ θερμότερον παρὰ ποτὲ τὰ ἱερὰ θύματα τοῦ τυράννου, ὅστις, ἀφοῦ τοσαύτας ἐπήγαγε κατὰ τοῦ ἔθνους αὐτοῦ αἰσχρὰς ἀδικίας, ὑπερεξεπλήρωσεν ἤδη τὸ μέτρον τῶν κακιῶν του, δι' ἀδικίας ἐτι αἰσχροτέρας κατὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ τέκνων.

Ὁ πρίγκηψ τῆς Ἀραυστιωνίας, ὅστις τὸ καθ' ἑαυτὸν οὐδεμίαν πανουργίαν ὑπώπτευσεν, οὐδ' ἐγνώριζε τὴν κοινὴν γνώμην τῆς Ἀγγλίας, διέταξε νὰ τελεσθῇ, ἐν τῷ ἰδίῳ αὐτοῦ οἴκῳ, παράκλησις ὑπὲρ τοῦ νεογνοῦ συγγενοῦς, καὶ ἐπεμψεν εἰς Λονδίνον πρέσβυν ἐκτακτον, τὸν Ζυλεστεϊνον, ἐπιτετραμμένον νὰ συγχαρῇ ἐπιστήμως τὸν πενθερὸν αὐτοῦ. Ὁ Ζυλεστεϊνός ἠπόρησεν, ἀκούων ὅλους ὅσους καὶ ἂν ἀπῆντα, ὁμιλοῦντας ἀναφανδὸν περὶ τῆς αἰσχρᾶς ἀπάτης, τὴν ὁποίαν προσφάτως οἱ Ἰησουῖται ἐμηχανεύθησαν, καὶ βλέπων κατὰ πᾶσαν ὥραν καὶ παντοῦ γελοιογραφίας περὶ τῆς κυοφορίας καὶ τοῦ τοκετοῦ. Ὅθεν ἐγράψεν ἀμέσως εἰς Ἀγην, ὅτι μεταξύ δέκα ἀνθρώπων δὲν ὑπάρχει εἰς πιστεύων, ὅτι ὁ παῖς εἶναι γνήσιος τῆς βασιλίδος γόνος.

Ἐν τούτοις ἡ διαγωγὴ τῶν 7 ἀρχιερέων ἐνίσχυσε τὴν συμπάθειαν τὴν ὁποίαν εἶχε διεγείρει τὸ πάθημα αὐτῶν. Περὶ δαίτην ἐψίαν τῆς ἀποφράδος, ὡς ὠνόμασαν αὐτήν, παρασκευῆς, καθ' ἣν συνελήρθησαν, ἐφθασαν εἰς τὸ δεσμοτῆριον κατ' αὐτὴν τὴν ὥραν τοῦ ἐσπερινοῦ, καὶ ἐν τῷ ἅμα ἔδραμον εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Συνέπεσε δὲ νὰ λέγῃ τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ ὁ ἀναγνώστης, « καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἐπερχομένοις ἀναιροῖς ταχὺς ἡμῖν γενοῦ βοηθός· ἐνίσχυσον τὸ ἀσθενὲς ἡμῶν τῆς καρδίας, Κύριε, ἵνα διὰ σταθερᾶς ἡμῶν ὑπομονῆς ἐν κακουχίαις καὶ ταλαιπωρίαις, ἐν θλίψεσι καὶ ἀνάγκαις, ἐν συμφοραῖς βαρεῖαις καὶ φυλάκαῖς, ἄξιοι φανῶμεν ὑπηρεταὶ τοῦ ἁγίου σου θεοῦ λήματος. » Ἀπαντες οἱ ἐνθερμοὶ τῆς ἐκκλησίας ὁπαδοὶ ἐνεπλήσθησαν χαρᾶς διὰ τὴν σύμπτωσιν ταύτην καὶ ἐνεθυμήθησαν ὁπόσῃν παραμυθίαν, πρὸ 40 περίπου ἐνιαυτῶν, παρέσχεν εἰς τὸν Κάρολον Α', ἀνάλογος τις σύμπτωσις, ἐν τῇ ὥρᾳ τοῦ θανάτου.

Τὴν ἐσπέραν τῆς ἐπιούσης, ἡμέρα σαββάτω, 9ῃ τοῦ μηνός, ἦλθεν ἐπιστολὴ τοῦ Συνδερλάνδιου, διατασσούσα τὸν ἐφημέριον τοῦ Πύργου νὰ ἀναγνώσῃ τὴν συγχωρητήριον διακήρυξιν, τὴν ἀκόλουθον πρῶταν,

(10) Ἡγεμονίδα τῆς Δανίας ὀνομάζει τὴν Ἀννάν, ἥτις εἶχε σύζυγον τὸν ἀδελφὸν τοῦ βασιλέως τῆς Δανίας Γεώργιον.

ἐν χειρὶ τῆς λειτουργίας. Ἐπειδὴ ἡ ὑπὸ τοῦ δικτάγματος ὁρισθεῖσα ἐποχή, πρὸς τὴν ἐν Λονδίῳ ἀναγνώσειν τῆς διακηρύξεως, εἶχε πρὸ χειροῦ παρῆλθει, ἡ διαγωγή αὕτη τῆς κυβερνήσεως δὲν ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ εἰμὴ ὡς πρωτοπικὴ ὕβρις, καὶ ὕβρις μάλιστα ὁλῶς διόλου ἀγενῆς καὶ παιδαριώδης κατὰ τῶν σεβασμίων ἐκείνων φυλακισμένων. Ἀλλ' ὁ ἐρημέριος ἀπεποιήθη τοῦ νὰ ὑπακούτῃ καὶ τότε αὐτὸς μὲν ἐπιλύθῃ τῆς θέσεως αὐτοῦ, ἡ δ' ἐκκλησία ἐκλείσθῃ.

Οἱ ἐπίσκοποι προσέξουν πολλήν, εἰς πάντα τοὺς πλησιάζοντας αὐτοὺς, κατάνυξιν, διὰ τῆς καρτερίας καὶ τῆς ἱλαρότητος μὲ τὴν ὁποίαν ὑπέμενον τὴν φυλάκισιν αὐτῶν, διὰ τῆς μετριότητος καὶ ταπεινοφροσύνης μὲ τὴν ὁποίαν ἐδέχοντο τὴν ἐπιδοκιμασίαν καὶ τὰς εὐλογίας ὁλοκλήρου τοῦ ἔθνους, καὶ διὰ τῆς εὐλκρινοῦς ἀφοσιώσεως τὴν ὁποίαν ἐδείκνυν πρὸς τὸν ἐπιζητοῦντα τὴν καταστροφὴν αὐτῶν τύραννον. Διέμειναν δὲ μίαν μόνον ἐβδομάδα ἐν τῇ φυλακῇ, διότι τὴν παρασκευὴν τῆς 15 Ἰουνίου, ἡμέρα πρώτη τῆς συνόδου τοῦ ἀνωτάτου βασιλικοῦ δικαστηρίου (11), προσήχθησαν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τούτου. Ἀπειράριθμον ἀνθρώπων πλήθος περιέμενε τὴν ἀφίξιν αὐτῶν ἀπὸ τῆς ἀποβάθρας μέχρι τοῦ εἰρηνοδικείου (12), διηλθον ἐν τῷ μέτῳ πολλῶν στίχων θεατῶν ἐπιθεώντων αὐτοὺς εὐχὰς καὶ εὐλογίας, « Ἀγαπητὰ τέκνα, » ἔλεγον οἱ ἀρχιερεῖς διερχόμενοι, « τι μᾶτε τὸν βασιλέα καὶ μνημονεύετε ἡμῶν ἐν ταῖς πρὸς τὸν θεὸν δεήσεσι. » Τὰ δείγματα ταῦτα τῆς ταπεινοφροσύνης καὶ εὐλαβείας συνεχίησαν τοὺς ἀκροατὰς μέχρι δακρύων. Ὅταν δὲ τελευτήσῃ ἡ συνοδία κατῴρθωσιν, διασχίσασα τὸ πλῆθος, νὰ φθάσῃ μέχρι τῶν δικαστῶν, ὁ εἰσαγγελεὺς ἐξέθεσε τὴν κατηγορίαν, τὴν ὁποίαν εἶχε διαταχθῇ νὰ προετοιμάσῃ, καὶ ἔπειτα προέτεινε νὰ προσκληθῶσιν οἱ κατηγορούμενοι εἰς τὸ νὰ ἐξηγηθῶσιν. Οἱ συνήγοροι αὐτῶν ἀπήντησαν, ὅτι οἱ ἐπίσκοποι ἐφυλακίσθησαν παρανόμως καὶ ὅτι, ὡς ἐκ τούτου, δὲν παρίσταντο τακτικῶς ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου. Τὸ ζήτημα, ἂν εἴπορῃ ν' ἀπαιτηθῇ ἀπὸ πατρικίου, κατηγορουμένου ἕνεκα στασιαστικοῦ λιβελλοῦ, ὑπόσχεσις αὐθορμήτου ἐμφανίσεως, συνεζητήθη ἤδη ἐν ἐκτάσει, καὶ ἀπεφασίσθη, ὑπὸ τῆς πλειονοψηφίας τῶν δικαστῶν, κατὰ τὸ συμφέρον τοῦ στέμματος, δηλαδὴ καταφατικῶς. Τότε οἱ φυλακισμένοι ἀπεφάναντο ἐαυτοὺς ἀθώους, ὥρισθη

δὲ ἡμέρα τῆς δίχης ἡ δεκάτη τετάρτη ἀπὸ τῆς παρούσης, ἤτοι ἡ 29 τοῦ Ἰουνίου. Ἐν τῷ μεταξύ ἐπατράπη αὐτοῖς νὰ μένωσιν ἐλεύθεροι, ἐπὶ τῇ ἀπλῇ αὐτῶν ὑποσχέσει ὅτι θέλουσιν ἐμφανισθῇ. Καλῶς δὲ ποιῶντα ἡ εἰσαγγελία δὲν ἀπήντησεν ἄλλους ἐγγυητάς, διότι εἴκοσι καὶ εἰς κοσμικοὶ πατρίκιοι, ἐκ τῶν ἐπιφανεστάτων, ὑπὸ τοῦ Ἀλφονσος παρασκευασθέντες, ἦσαν ἑτοιμοὶ νὰ δώσωσι τὴν ἐγγύησιν αὐτῶν, ἀνὰ τρεῖς δὲ ἕκαστον τῶν κατηγορουμένων, τοιαύτη δὲ τῆς γνώμης τῶν ἀνωτέρων εὐπατριδῶν ἐπίδειξις ἤθελεν ἐπιφέρει πληγὴν οὐ μικράν εἰς τὴν κυβέρνησιν. Ἦτο πρὸς τούτοις γνωστὸν, ὅτι εἰς τῶν εὐπορωτέρων ἑτεροδόξων τοῦ ἄστεος εἶχεν ἐπιζητήσει τὴν τιμὴν τοῦ νὰ παρασταθῇ ὡς ἐγγυητὴς τοῦ Κηνίου.

Εἰς τοὺς ἐπισκόπους συνεχωρήθη ἤδη νὰ ἀπέλθωσιν πρὸς τὰ ἴδια αὐτῶν ποίμνια. Οἱ δὲ πολλοί, μὴ εἰδότες τὴν τάξιν τῆς ἐνώπιον τοῦ ἀνωτάτου βασιλικοῦ δικαστηρίου διαδικασίας, καὶ βλέποντες, ὅτι οἱ ἡγαπημένοι αὐτῶν, οἵτινες εἶχον ἀπαχθῇ φρουρούμενοι εἰς τὸ ἐν Οὐεξμινστέρῳ πάλαιον (13), ἀπῆρχοντο τώρα ἐλεύθεροι, ἐφαντάσθησαν, ὅτι ἡ ἀγαθὴ μερίς εὐωδῶθη, καὶ ἤρξαντο νὰ ἐπευφημῶσι φαιδρῶς. Τὰ κωδονοστάσια τῶν ἐκκλησιῶν ἀνέπεμψαν χαρμοσύνας ἤχους. Ὁ Σπράτιος ἠπόρησεν ἀκούσας τοὺς κώδωνας τῆς ἰδίας αὐτοῦ Μονῆς κροτοῦντας ἱλαρῶς· καὶ διέταξε μὲν ἀμέσως νὰ σιγήσωσιν, ἀλλ' ἡ ἀπαγόρευσις αὕτη προξένησεν πικρότατον γογγυσμόν. Οἱ δὲ ἐπίσκοποι μετὰ κόπου ἠδυνήθησαν νὰ διέλθωσιν ἀπὸ μέσον τοῦ πεπυκνωμένου στέρους τῶν φίλων αὐτῶν. Ὁ Λούδιος μάλιστα παρεμποδίσθη εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ δικαστηρίου ὑπὸ ζηλωτῶν ἀγωνισθέντων ἄψασθαι τῶν χειρῶν αὐτοῦ καὶ κατασιλῆσαι τὰ κράσπεδα τοῦ ἱματίου του, μέχρις οὗ ὁ Κλαρένδων, μετὰ τινος δυσκολίας, ἠλευθέρωσεν αὐτόν, καί, διὰ πλαγίας ὁδοῦ, τὸν ἔφεραν οἴκαδε. Λέγεται δὲ ὅτι ὁ Καρτουρίγιος ἔσχε τὴν ἀφροσύνην νὰ ἀναμιχθῇ εἰς τὸ πλῆθος ἐκείνο· καὶ τις ἐκ τοῦ ὄχλου, ἀπορῶν εἰς τὴν ἐπισκοπικὴν στολὴν τοῦ ἀνδρός, ἐζήτησε καὶ ἔλαβε τὴν εὐλογίαν του· ἕτερος δὲ παριστάμενος ἀνέκραξεν· « ἡξεύρις ποῖος σὲ ἠυλόγησεν; » « ἀναμφιβόλως » ἀπήντησεν ὁ ἀξιωθεὶς τῆς εὐλογίας· « εἶναι εἰς ἐκ τῶν ἐπτά. » « Ὅχι » εἶπεν ὁ ἄλλος· « εἶναι ὁ παπιστάνος ἐπίσκοπος Κεστρίας. » « Παπιστάνικο σκυλί » ἀνεβόησε τότε ὁ δογισθεὶς διαμαρτυρούμενος· « ἔπαρε » ὀπίσω τὴν εὐλογίαν σου. »

Ἡ συζῆσις καὶ ἡ κίνησις ἦτο τοιαύτη ὥστε ὁ πρέσβυς τῆς Ὀλλανδίας ἠπόρησε πῶς ἡ ἡμέρα ἐτελείωσε χωρὶς νὰ γίνῃ καμία ἐπανástασις, Δὲν ἦτο δὲ οὐδ' ὁ βασιλεὺς ἡτυχος, καὶ διὰ νὰ ἦναι ἑτοιμος νὰ περιστείλῃ πᾶσαν τῆς κοινῆς ἡτυχίας διατάραξιν διηλθετὴν πρωτὰν ἐκείνην ἐπιθεωρῶν ἐν τῷ Ὑδρικῷ παραδείσῳ (Hyde-Park) πολλὰ τάγματα πεζικοῦ. Ὅταν

(11) Τὰ ἀνώτερα ἀγγλικὰ δικαστήρια (ἴδε τὴν σημ. 29 τοῦ προηγουμένου φυλλαδίου) δὲν τελοῦσιν ἐν Λονδίῳ εἰμὴ τετράκις τοῦ ἐνιαυτοῦ (μετὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἀγ. Ἰλαρίωνος, 13 Ἰανουαρίου, μετὰ τὸ Πάσχα, μετὰ τὴν Πεντηκοστήν καὶ μετὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἀγ. Μιχαήλ) διαρκεῖς συνόδους (terms), ὧν ἐκάστη παρατείνεται τέσσαρας περίπου ἐβδομάδας. Ἐν τῷ μεταξύ δὲ οἱ δικασταί, προσδεύοντες εἰς τὰς ἐπαρχίας, προσδρεύουσι τὰ αὐτόθι συγκροτούμενα δικαστήρια.

(12) Court of requests, δικαστήριον τοῦ ὁπίου ἡ ἀρμοδιότης περιορίζεται εἰς ὑποθέσεις μικροτάτης ἀξίας.

(13) Westminster hall λέγεται τὸ οἰκοδόμημα ἐντὶ μέχρι τῆς σήμερον ἐδρεῖται τὸ ἀνώτατον βασιλικὸν δικαστήριον καὶ συνεδριάζει τὸ παρλαμέντον· ἡ ἐδρεῖα αὐτοῦ αἰθουσα εἶναι μία τῶν μεγάλων τῆς Εὐρώπης.

ἡ Σαγκρόρτις ἐφθασε, μετὰ τὴν μεσημέριον, εἰς Λάμβεθον, εὔρε τοὺς ἐν τῷ προαπτεῖῳ τούτῳ σταθμεύοντας ἐπιλέκτους τῆς βασιλικῆς φρουρᾶς, συνθηροισμένους πρὸ τῆς πύλης τοῦ παλατίου αὐτοῦ· παρετάχθησαν δὲ εἰς δύο στίχους, δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ, καὶ ἐπεκαλέσταντο τὴν εὐχὴν του, διερχομένου ἐν τῷ μέσω αὐτῶν· ὁ δὲ ἀρχιερεὺς μετὰ κόπου ἠδυνήθη νὰ τοὺς ἐποτρέψῃ ἀπὸ τοῦ νὰ ἀνάψωσιν, εἰς τιμὴν τῆς οἰκαδεῖς ἐπανόδου του, χαρμόσυνα πυρά. Πολλὰ ἄλλα ὁμοῦς ἐτελέσθησαν χαρμόσυνα πυρά, τὴν ἐσπέραν ἐκείνην, ἐν τῷ ἄστει· δύο δὲ καθολικοὶ, οἵτινες ὑπῆρξαν ἀρκετὰ ἄφρονες ὥστε νὰ δαίρωσι νέους τινάς, διότι μετέσχον τῶν ἐνδείξεων τούτων τῆς κοινῆς εὐφροσύνης, συνελήφθησαν ὑπὸ τοῦ ὄχλου, ἐγυμνώθησαν ὅλο τελῶς καὶ αἰσχρῶς ἐκαυτηριάσθησαν.

Ὁ Ἐδουάρδος Ἀλῆς ἦλθεν ἥδη ν' ἀπαιτήσῃ παρ' ἐκείνων οἵτινες πρὸ μικροῦ διετέλεσαν φυλακισμένοι αὐτοῦ, τὰ νενομισμένα τέλη. Ἀλλ' οὗτοι ἀπεποιήθησαν νὰ πληρώσωσιν ὁδολὸν διὰ φυλάκισιν τὴν ὁποίαν ἐθεώρουν παράνομον, εἰς ὑπάλληλον τοῦ ὁποῖου ἡ ὑπηρεσία ἦτο, κατὰ τὰς ἀρχὰς των, ἄκυρος καὶ μὴ οὔσα. Ὁ φρούραρχος ἔδωκε τότε εἰς αὐτοὺς νὰ ἐννοήσωσι σαφῶς, ὅτι, ἐν περιπέσωσι πάλιν εἰς χεῖρας αὐτοῦ, θέλουν περιβληθῇ βραδείας ἀλύτεις καὶ θέλουν ἀναγκασθῇ νὰ κῆνται κατὰ γῆς. Αὐτοὶ δὲ ἀπήντησαν· « διατελοῦμεν ὑπὸ τὴν θυμῆναι τοῦ βασιλείως ἡμῶν καὶ τοῦτο λυπεῖ ἡμᾶς καίριως. Πᾶς ἄλλος ὁμοῦς συνυπήκουε, ὁ ἀπειλῶν ἡμᾶς, δαπανᾷ τοὺς λόγους του ἐπὶ ματαίῳ. » Εὐκόλως δὲ εἴμπορεῖ ἕκαστος νὰ φαντασθῇ μὲ πόσῃ ἀγανάκτησιν ὁ τοσοῦτος καὶ ἄλλως παρωργισμένος λαὸς ἔμαθεν, ὅτι ἄνθρωπος ἐξωμότης τοῦ προτεσταντικοῦ δόγματος, κατέχον δὲ τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ παρὰ τοὺς θεμελιώδεις τῆς Ἀγγλίας νόμους, ἐτόλμησε νὰ ἀπειλήσῃ μὲ τόσῃν βαρβαρότητι ἱερωμένους σεβασμίους διὰ τὴν ἡλικίαν καὶ τὸ ἀξίωμα αὐτῶν.

Ἐτι δὲ πρὸ τῆς δικασίμου, ὁ ἐρεθισμὸς εἶχε διαδοθῇ μέχρι τῶν ἀπωτάτων ἄκρων τῆς νήσου. Οἱ ἐπισκοποὶ ἔλαβον ἀπὸ Σκωτίας ἐπιστολάς διαβεβαιούσας αὐτοὺς περὶ τῆς συμπαθείας τῶν πρεσβυτεριανῶν τῆς χώρας ταύτης, οἵτινες ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον καὶ μετὰ τοσαύτης πικρίας διετέλεσαν ἐχθρικῶς διακείμενοι πρὸς τὴν ἐπισκοπικὴν ἐκκλησίαν. Οἱ κάτοικοι τῆς Κορινουαλίας, ἡ ἀγρία, ἡ τολμηρά, ἡ ἀθλητικὴ ἐκείνη φυλὴ, παρὰ τῇ ὁποίᾳ ἐσώζετο, ἰσχυρότερον ἢ ἄλλου ποῦ τοῦ βασιλείου, τὸ τοπικὸν αἶσθημα, ἐταράχθησαν σφόδρα διὰ τὸν κίνδυνον τοῦ Τρελαυναίου, ἀνδρὸς τὸν ὁποῖον ἠύλαθοντο ὅχι τόσο ὡς ἓνα τῶν πατέρων τῆς ἐκκλησίας ὅσον ὡς κεφαλὴν οἰκίας περιθλέπτου καὶ κληρονόμον· εἴκοσι γενεῶν προγόνων, οἵτινες μέγα εἶχον ἀξίωμα, ἐτι πρὶν ἢ οἱ Νορμαννοὶ πατήκωσι τὸ Ἀγγλικὸν ἔδαφος. Καθ' ὅλην τὴν κομητίαν ἤδετο ἄσμα τοῦ ὁποῖου ἡ ἐπωδὴ σώζεται ἀκόμη εἰς τὴν μνήμην τῶν ἀνθρώπων.

Ἐπὶ πρόκειται ὁ Τρελαυναίος.

Ἄρα νὰ θανατωθῇ;

Ἐπὶ πρόκειται ὁ Τρελαυναίος

Ἄρα νὰ θανατωθῇ;

ὑπὲρ τοῦ ἀνθρώπου τούτου,
ἂν αὐτὸ βεβαιωθῇ,
Ὁλος τῆς Κορινουαλίας
ὁ λαὸς θὰ ἐγερθῇ.

Οἱ κάτοικοι τῶν ἀγρῶν, εἰς πολλὰ τῆς χώρας μέρη, ἐξέφραζον ἀναφνιδὸν ἐλπίδα ἀλλόκοτον, μηδέποτε παύσασαν τοῦ νὰ ζῇ εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν· ὅτι ὁ προτεστάντης αὐτῶν δούξ, ὁ ἀγαπητὸς αὐτῶν Μομμούθιος, θέλει αἶφνης ἐπιφανῆ, θέλει ὁδηγήσει αὐτοὺς εἰς τὴν νίκην καὶ θέλει καταταρταρώσει τὸν βασιλέα καὶ τοὺς Ἰησουίτας.

Οἱ ὑπουργοὶ ἦσαν ἐκπεπληγμένοι. Αὐτὸς ὁ Ἰερρεϋς ἠθέλην εὐχαρίστως ὁπισθοδρομήσει, καὶ, πέμψας τὸν Κλαρένδωνα φιλικῶς πρὸς τοὺς ἐπισκόπους, ἐζήτησε νὰ ἀποδώτῃ εἰς ἄλλους τὴν εὐθύνην τῆς καταδιώξεως τὴν ὁποίαν αὐτὸς κυρίως προεκάλεσεν. Ὁ Συνδερλάνδιος ἐτόλμησε πάλιν νὰ συμβουλευτῇ, ὅτι συμφέρει νὰ ἐνδώσωσιν. Ἡ πρὸ μικροῦ συμβᾶσα εὐτυχὴς λοχεία, εἶπε, παρεῖχε τῷ βασιλεῖ ἐπιτηδειοτάτην ἀφορμὴν νὰ ἐξέλθῃ τῆς ἐπικινδυνότητος καὶ δυταρέστου ἐκείνης θέσεως, χωρὶς νὰ κατηγορηθῇ ἐπὶ δειλίᾳ ἢ ἀταξία πνεύματος. Εἰς τοιαύτας εὐτυχεῖς περιστάσεις, συνήθεια ἐπεκράτησε παρὰ τοῖς ἡγεμόσι νὰ εὐφραίνωσι τὰς καρδίας τῶν ὑπηκόων αὐτῶν διὰ πράξεων ἐπαικῶν, οὐδὲν δὲ λυσιτελέσσαν ἠδύναντο νὰ συμβῇ εἰς τὸν πρίγκηπα τῆς Οὐαλλίας (14) ἢ τὸ νὰ ἀναδειχθῇ, ἀπὸ σπαργάνων ἔτι, διαλλακτῆς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ τοῦ παρωργισμένου ἔθνους. Ἀλλ' ἡ ἀπόφασις τοῦ βασιλέως ἦτον ἀδιάστειτος. « Θέλω ἐπιμείνει » ἔλεγεν· « ἀρκετὰ παρεχώρησα ἕως τώρα· αἱ πραραχώρησις αὐταὶ ἔραγαν τὸν πατέρα μου. » Ὁ πολυμήχανος ὑπουργὸς ἐνόησεν, ὅτι δὲν εἰσηκούετο μέχρι τοῦδε εἰμὴ διότι ἔλεγεν ὅσα ἤρεσκον τῷ βασιλεῖ, καὶ ὅτι ἀπ' ἧς στιγμῆς ἤρξατο νὰ συμβουλευῇ καλῶς, ἤρξατο ἀμέσως καὶ ματαίως νὰ συμβουλευῇ. Εἰς δύο ἢ τρεῖς περιστάσεις εἶχεν ἤδη δώσει σημεῖα τινὰ δειλίας καὶ ἀμηχανίας· ἀλλὰ τοῦτο ἐκίνησε τὴν δυταρέσκειαν καὶ τὴν ὑπόνοιαν τοῦ βασιλέως. Ἡ ἡμέρα τῆς ἀνταποδόσεως εἶχε φθάσει· ὁ Συνδερλάνδιος εὐρίσκετο ἥδη εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν εἰς τὴν ὁποίαν εὐρέθη πρὸ τινων μηνῶν, ὁ ἀντίζηλος αὐτοῦ Ροκεστρίας (15). Ἐκάτερος τῶν πολιτικῶν τούτων ἀνδρῶν ἐγνώρισεν ἀλληλοδιαδόχως τὴν ἀθλιότητα τοῦ κρατεῖν μὲ σπαρμούς ἀπελπισίας τὴν ἐξουσίαν, τὴν προδήλως διαφεύγουσαν τὰς χεῖράς σας. Ἐκάτερος εἶδε τὰς προτάσεις αὐτοῦ ἀπορρίπτομένας μετὰ περιφρονήσεως. Ἀμφότεροι ἐταλαίπωρήθησαν ὑπὸ τῆς βρασάνου τοῦ νὰ ἀναγινώσκωσι τὴν δυταρέσκειαν καὶ τὴν δυσπιστίαν εἰς τὸ πρόσωπον καὶ εἰς τὸν τρόπον τοῦ κυριάρχου αὐτῶν καὶ ἀπ' ἐτέρου μέρους νὰ θεωρῶνται ὑπὸ τῆς πατρίδος αὐτῶν

(14) Ἐνοεῖ τὸν νεογέννητον πρίγκηπα, διότι ὁ πρῶτος υἱὸς τῶν βασιλέων τῆς Ἀγγλίας ἐνομάζεται πάντοτε Πρίγκηψ Οὐαλλίας.

(15) Ὁ νεώτερος τοῦ Κλαρένδωνος ἀδελφός· ἴδε τὴν σημ. 17 τοῦ προηγ. φυλ. διαδίου.

ὑπεύθυνοι διὰ τὰ κακουργήματα καὶ ἁμαρτήματα ἐκεῖνα ἀπὸ τῶν ὁποίων ματαίως ἐπροσπάθησαν νὰ τὸν ἀποτρέψωσιν. Ἐνῶ αὐτὸς ὑπόπτευσεν ὅτι ἐπιδιώκουσι τὴν εὐνοίαν τῶν πολλῶν, θυσιάζοντες τὴν ἐξουσίαν καὶ τὸ ἀξίωμα αὐτοῦ, ἡ κοινὴ γνώμη κατηγορεῖ αὐτοὺς, γεγωνυῖα τῇ φωνῇ, ὅτι ζητοῦν νὰ κερδίσωσι τὴν εὐνοίαν αὐτοῦ, θυσιάζοντες καὶ τὴν ἰδίαν τιμὴν καὶ τὸ δημόσιον καλόν. Καὶ ὁμως, τοσοῦτον κακῶς πάσχοντες καὶ ἐξευτελιζόμενοι, ἐκρατοῦντο ἀπὸ τὴν ὑπηρεσίαν μὲ τὴν ἀγωνίαν καταποντιζομένων ἀνθρώπων. Ἀμφότεροι ἐζήτησαν νὰ περιποιηθῶσι τὴν εὐνοίαν τοῦ βασιλέως, δεικνύμενοι εὐδιάθετοι νὰ συνδιαλλαγῶσι μετὰ τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ. Ἀλλὰ ὑπῆρχεν ὁρος τις, τὸν ὅποιον ὁ Ροκεστρίας ἀπεφάσισε νὰ μὴν ὑπερβῇ· ἐφθασεν ἕως εἰς τὸ χεῖλος τῆς ἐξωμοσίας, ἐντεῦθεν ὁμως ἐτράπη πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ ὁ κόσμος, ἀφορῶν εἰς τὴν καρτερίαν μὲ τὴν ὁποίαν ἀπεποιήθη τοῦ νὰ πράξῃ τὸ τελευταῖον ἐκεῖνο βῆμα, ἡμνήστητε γενναίως ἀπάσας τὰς προηγουμένας αὐτοῦ παραχωρήσεις. Ὁ δὲ Συνδερλάνδιος, ἦττον εὐσυνείδητος ὢν καὶ ἦττον αἰσχύνης ἐπιδεκτικὸς, ἀπεφάσισε νὰ ἐπιτύχῃ ἐξιλέωσιν διὰ τὴν πρόσφατον αὐτοῦ μετριοτήτητα, καὶ νὰ ἀνακτήσῃ τὴν βασιλικὴν ἐμπιστοσύνην, διὰ πρᾶξεως, τὴν ὁποίαν ἡ μὲν πεπεισμένη περὶ τῆς θρησκευτικῆς ἀληθείας ψυχὴ δὲν δύναιτο νὰ θεωρήσῃ εἰμῆ ὡς τὸ αἰσχυρότερον τῶν κακουργημάτων, καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ ἥκιστα εὐλαβεῖς ἄνθρωποι ὑπέλαβον ὡς τὸν ἐσχάτον τῆς κακοηθείας ὅρον. Μίαν περίπου ἑβδομάδα πρὸ τῆς ἡμέρας τῆς ταχθείσης διὰ τὴν μεγάλην ἐκείνην δίκην, ἀνηγγέλθη δημοσίᾳ, ὅτι ὁ Συνδερλάνδιος κατέστη Παπιστάνος. Ὁ βασιλεὺς ὠμίλησε μὲ ἐνθουσιασμὸν περὶ τοῦ θριαμβοῦ αὐτοῦ τῆς θείας χάριτος· αὐλικοὶ δὲ καὶ πρέσβεις αἰκονόμησαν τὸ πρόσωπον αὐτῶν ὅπως ἡδυνήθησαν, καθ' ἣν στιγμήν ὁ ἀποστάτης ἐκεῖνος ἀπεφώνησε, ὅτι πρὸ καιροῦ εἶχε πεισθῇ περὶ τοῦ ἀδυνάτου τοῦ νὰ εὕρῃ τὴν σωτηρίαν του ἐκτὸς τῆς Ῥωμαϊκῆς κοινωνίας, καὶ ὅτι ἡ συνείδησίς του δὲν ἐπέτρεπεν αὐτῷ νὰ ἡσυχάσῃ πρὶν ἢ ἀπαρνηθῇ τὰ αἰρετικὰ δόγματα, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἀνετράφη. Ἡ εἰδήσις ἐκοινολογήθη τάχιστα· καὶ εἰς ὅλα τὰ καφενεῖα διηγοῦντο, πῶς ὁ πρωθυπουργὸς τῆς Ἀγγλίας, γυμνοπόδης καὶ κρατῶν κηρίον εἰς τὴν χεῖρα, προσῆλθεν εἰς τὴν βασιλικὴν ἐκκλησίαν καὶ ἐκρουσε τὴν θύραν, ἐπικαλούμενος ἐν πάσῃ ταπεινότητι τὴν ἄδειαν τοῦ νὰ εἰσελθῇ πῶς φωνὴ ἱερέως ἠρώτησεν ἔσωθεν, τίς ὁ προσερχόμενος; πῶς ὁ Συνδερλάνδιος ἀπήντησεν, ὅτι προσέρχεται πτωχὸς ἁματωλὸς, ὅστις ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀπεπλανήθη μακρὰν τῆς ἀληθοῦς ἐκκλησίας, ἥδη δὲ ἐξορκίζει αὐτὴν νὰ τὸν παραδεχθῇ καὶ νὰ δώσῃ αὐτῷ ἄφεσιν τῶν ἁμαρτημάτων του· πῶς τότε αἱ πύλαι ἠνεώχθησαν καὶ πῶς ὁ νεοφώτιστος μετέλαβε τῶν ἱερῶν μυστηρίων.

Ἡ σκηνδαλώδης αὕτη ἐξωμοσία δὲν ἡδύνατο εἰμῇ ν' αὐξήσῃ τὴν προσπάθειαν μὲ τὴν ὁποίαν τὸ ἔθνος ἀπέβλεπεν εἰς τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἐμελλε ν' ἀποφασισθῇ ἡ τύχη τῶν ἑπτὰ γενναίων ἀκολογητῶν τῆς Ἀγγλικῆς ἐκκλησίας. Ἡ συγχρότης μεροληπτικὴ

δικαστηρίου ὀρκωτῶν, ἦτον ἤδη ὁ μέγας τοῦ βασιλέως σκοπός. Ἡ Εἰσαγγελία διατάχθη νὰ ἀνερευνησῇ ἐπιμελῶς τὰ φρονήματα ὅλων τῶν ἐχόντων τὰ προσόντα ἀνθρώπων. Ὁ γραμματεὺς τοῦ στέμματος Σαμουήλ Ἀστρυσ, τοῦ ὁποίου ἔργον ἦταν εἰς τοιζύτας περιστάσεις, νὰ ἐκλέγῃ τὰ ὀνόματα, προσεκλήθη· εἰς τὰ βασιλεῖα καὶ ἔλαβε, παρόντος τοῦ Καγγελαρίου, συέντευξιν μετὰ τοῦ Ἰακώβου· φαίνεται δὲ ὅτι ἠρίστευσε περὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἐντολῆς του, διότι μετὰ τῶν 48 ἀνθρώπων τοὺς ὁποίους διώριεν, ὑπῆρχον πολλοὶ ὑπηρεταὶ τοῦ βασιλέως καὶ πολλοὶ καθολικοί. Ἐπειδὴ οἱ συνήγοροι τῶν ἐπισκόπων εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ ἐξαίρεσωσι 12, οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι ἀφηρέθησαν ἐκ μέσου. Ἡ εἰσαγγελία ἐπίσης ἐξήρασε 12, ὥστε ὁ κατάλογος περιορίσθη εἰς 24, ἐξ ὧν οἱ 12 πρῶτοι ἀπαντήσαντες εἰς τὴν ὀνομαστικὴν πρόσκλησιν, ἐμελλον νὰ ἐκδώσωσι τὴν ἐτυμηγορίαν.

Τῇ 29 Ἰουνίου τὸ ἐν Οὐεξμινστερίῳ παλάτιον, ἡ παλαιὰ καὶ ἡ νέα αὐτοῦ αὐλὴ, καὶ πᾶσαι αἱ παρακείμεναι ὁδοί, μέχρι μεγάλης ἀποστάσεως, ἐβριθον ὄχλου πολλοῦ. Τοσοῦτον ἀκροατήριον ποτὲ πρότερον, οὐδ' ἔκτοτε ποτὲ συνέβρευσεν εἰς τὸ ἀνώτατον βασιλικὸν δικαστήριον. Μεταξὺ τοῦ συμπιεζομένου ὄχλου ἤριθμοῦντο 35 πατρίκιοι τοῦ κράτους.

Οἱ τέσσαρες ἀρχιδικασταὶ ἐκάθηντο ἅπαντες εἰς τὰς ὁδὰς αὐτῶν. Ὁ προεδρεύων Οὐρίγτιος (Wright) δὲν ἀνυψώθη εἰς τὸ μέγα ἐκεῖνο ἀξίωμα, παρεωραθέντων πολλῶν ἄλλων, χρηστοτέρων καὶ σωωτέρων ἀνδρῶν, εἰμῇ διὰ τὴν ἀσυνείδητον αὐτοῦ δουλοφροσύνην. Ὁ Ἀλλυβόνιος ἦτο Παπιστάνος, καὶ ὠρεῖλε τὴν θέσιν του εἰς τὴν συγχωρητήριον ἐκείνην διάταξιν, τῆς ὁποίας προσέκειτο ν' ἀποφασισθῇ ἡ νομιμότης. Ὁ Ολλορούαυς (Holloway) ὑπῆρξε μέχρι τοῦδε προθυμότερος ὑπηρετῆς τῶν ὀρέξεων τῆς κυβερνήσεως. Αὐτὸς ὁ Προβέλλος, τοῦ ὁποίου μέγα ἦτο τὸ ἐπὶ χρηστότητι ὄνομα, μετέσχεν ἀσυγγνώστων τινῶν πράξεων. Εἰς τὴν μεγάλην ὑπόθεσιν τοῦ Ἐδουάρδου Ἀλου (16) συνετάχθη, μετὰ τινὰ μὲν δισταγμὸν καὶ ἀναβολὴν, ἀλλ' οὐδὲν ἦττον συνετάχθη μετὰ τῆς πλειονοψηφίας τῶν δικαστῶν καὶ ἐπέσπασεν οὕτω εἰς τὴν ἀγαθὴν περὶ αὐτοῦ φήμην κηλίδα, τὴν ὁποίαν ἐντελῶς ἐξέπλυνεν ἡ κατὰ τὴν παρούσαν κρίσιμον ἡμέραν ἐντιμὸς διαγωγὴ του.

(16) Ὁ γνωστὸς οὗτος εἰς ἡμᾶς Ἐδουάρδος Ἀλφς, ὁ φρούραρχος τοῦ Πύργου κατηγορήθη ἄλλοτε ἐνώπιον τοῦ ἀνωτάτου δικαστηρίου, ἐπὶ παρανόμῳ κατακρατήσει τῆς ἀρχῆς, καθὼ καθολικὸς, ἡ δὲ κατηγορία αὕτη ἐκινήθη ὑπὸ τῆς εἰσαγγελίας ἐκ συνεννοήσεως μετὰ τῆς κυβερνήσεως, ἥτις ἤξεν· ὅτι τὸ διεφθαρμένον δικαστήριον θέλει ἀθωώσει τὸν κατηγορούμενον, καὶ θέλει οὕτω κυρώσει τὴν αὐθαίρετον ἐξουσίαν, τὴν ὁποίαν ἐσφετερίσθη ὁ βασιλεὺς τοῦ διορίζειν εἰς θέσεις καθολικοὺς δυνάμει τῆς παρανόμου συγχωρητηρίου διατάξεως· ὃ δὴ καὶ ἐγένετο, μετὰ τῶν πλειονοψηφούντων ὑπῆρξε τότε καὶ ὁ Προβέλλος. Τὸ δὲ ἄριστον τῆς κακουργίας εἶναι τὸ ἐξῆς. Ἡ κυβέρνησις ἠθέλει τὰ

Οἱ συνήγοροι τοῦ στέμματος δὲν ἦσαν πατάπασι νάμιλλαι τῶν ὑπὲρ τῶν κατηγορουμένων παρασταθέντων συνηγόρων. Ἡ κυβέρνησις εἶχεν ἀπαιτήσει ἀπὸ τῶν δικαστικῶν οὐτῆς ὑπαλλήλων τοσοῦτον ἀπεχθεῖς καὶ ἀτίμους ὑπηρεσίας, ὥστε οἱ ἐπιστημώτατοι τῶν νομικῶν τῆς Τορικῆς μερίδος ἀπεποιήθησαν ἅπαντες, ὁ εἰς κατόπιν τοῦ ἄλλου, νὰ ἐκκληρώσωσιν αὐτάς καὶ παρητήθησαν τῶν θέσεων τῶν. Ὁ εἰσαγγελεὺς Θωμᾶς Πόου: μόλις ἠδύνατο νὰ λογισθῇ ἐκ τῶν τῆς τρίτης τάξεως τοῦ ἐπαγγέλματος τούτου ἀνδρῶν. Ὁ ἀντεισαγγελεὺς Γουλιέλμος Οὐίλλιαμς εἶχε πολλὴν εὐφυΐαν καὶ ἀτρόμητον θάρος, ἀλλ' ἐστερεῖτο συνέσεως ἦτο φιλόνομος· δὲν ἦτο κύριος ἑαυτοῦ· καὶ ἐμισεῖτο καὶ περιεφρονεῖτο ὑπὸ ὅλων τῶν πολιτικῶν μερίδων. Οἱ ἐπιστημώτεροι βοηθοὶ τῆς Εἰσαγγελίας ἦσαν ὁ Γρίνδερος, καθολικὸς τὸ θρήσκευμα, καὶ ὁ Βαρβολομαῖος Σχοῦερος (Shower), σὺνδίκος τοῦ Λονδίνου, ἀνὴρ κάτοχος μὲν νομικῆς τινος παιδείας, τοῦ ὁποῖου ὅμως αἱ ἀρεταὶ ἀπολογίαι καὶ αἱ ἀτελεῖαι ταυτολογίαι κατέστησαν αὐτὸν τὸ ἐμπαιγμὰ ὅλων τῶν ἀνθρώπων ὅσοι ἐφοίτων εἰς τὸ ἀνώτατον δικαστήριον. Ἡ κυβέρνησις ἐπεθύμητε πολὺ νὰ συμπαραλάβῃ τὴν ὑπουργίαν τοῦ Μαῦνάρδου (17)· ἀλλ' οὗτος ἀπερῆνατο σαφῶς, ὅτι ἡ συνείδησις δὲν τῷ ἐκτρέπει νὰ λάβῃ μέρος εἰς τοιαύτην δίκην.

ὑπὲρ τῶν κατηγορουμένων δὲ ἀντεπεξῆλθεν ἀθρόα ἡ ἀλλαγὴ ἀπάντων σχεδὸν τῶν ἐνδοξατέρων νομικῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ὁ Σαουέρος καὶ ὁ Φίνχιος, οἱ τινες, ἐπὶ τῆς εἰς τὸν θρόνον ἀναβάσεως τοῦ Ἰακώβου, κατεῖχον τὰ ἀξιώματα τοῦ εἰσαγγελέως καὶ τοῦ ἀντεισαγγελέως παρὰ τῷ ἀνωτάτῳ δικαστηρίῳ, καὶ ὡς πρὸς τὴν καταδίωξιν τῶν Οὐίγων, τὴν γενομένην ἐπὶ τῆς προηγουμένης κυβερνήσεως, ὑπηρετήσαν τὸ στέμμα μετὰ πλείστης δεινότητος καὶ ἐπιτυχίας, καρίσταντο ἤδη ὡς οἱ κύριοι τῶν ἐπισκόπων συνήγοροι. Παρεῖποντο δ' αὐτοῖς δύο ἄνδρες, οἵτινες, ἀπ' ἧς ἐποχῆς ἡ ἡλικία ἐμάρανε τὴν δραστηριότητα τοῦ Μαῦνάρδου, ἐλογίζοντο ὡς οἱ δύο πρώτιστοι

ἐκδοθῇ ἀπόφασις κυροῦσα τὴν ἀνθαιρεσίαν· ἠθελον ὅμως συγχρόνως νὰ ὑπάρχῃ καὶ μειονοψήφια τις, διὰ νὰ μὴ φαίνεται ἐντελῶς δεδουλωμένον τὸ δικαστήριον. Ὅθεν συνεγγυεῖται μεθ' ἐνὸς τῶν αἰσχροτέρων δικαστῶν, ὅστις καὶ μόνος ἀνεφάνη μειονοψήφων, ἀντιλέγων, δηλαδὴ, εἰς τὴν ἀνθαιρεσίαν τῆς κυβερνήσεως.

(17) Ὁ Ἰωάννης Μαῦνάρδος ἦτον ὁ πρεσβυτάτος τῶν νομικῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ὅταν μετὰ τινος μῆνας, δραπετεύσαντες τοῦ Ἰακώβου, ἐχαιρέτησεν ὁ Μαῦνάρδος, ὡς προτοστάμενος τοῦ δικηγορικοῦ συλλόγου, τὸν λυτρωτὴν τοῦ ἀγγλικοῦ ἔθνους καὶ πολιτεύματος Γουλιέλμον τὸν Ἀρανσιωνικόν, ὁ πρίγκηψ εἶπε πρὸς αὐτόν. «Κ· δικηγόρε, βεβαίως ἐπεζήσατε εἰς ὅλους τοὺς νομικοὺς ὅσοι συγχρόνως με' ὑμᾶς κατῆλθον εἰς τὸ στάδιον τῆς ἐπιστήμης ταύτης. » «Ναί, ὑψηλότατε, » ἀπήτησεν ὁ γηραιὸς ἀνὴρ, «καὶ ἂν δὲν ἐπῆρχεσθε ὑμεῖς, ἠθελον ἐπιζήσει καὶ εἰς τὸν νόμον αὐτῶν. »

τῶν συνηγόρων ὅσους ἂν ἤρ' αὐτο νὰ εὕρῃ τις εἰς πάντα νομικὸν σύλλογον· ἦσαν δὲ ὁ Περνέριτον, ὅστις ἐπὶ Καρόλου τοῦ Β' διετέλεσε πρόεδρος τοῦ ἀνωτάτου δικαστηρίου, ἐπειτα δὲ, μακρυνοῦς τοῦ ὑψηλοῦ ἐκείνου ἀξιώματος διὰ τὴν φιλανθρωπίαν καὶ τὴν μετριότητα αὐτοῦ, ἐπανῆλθεν αὐθις εἰς τὸ δικηγορικὸν στάδιον, καὶ ὁ Πολλεξφένιος (Pollexfen), ὅστις ἐπὶ πολὺν χρόνον διετέλεσε Πρόεδρος τῶν ὀρκωτικῶν δικαστηρίων τῶν δυτικῶν τῶν βασιλείου ἐπαρχιῶν καὶ εἶχε δυσφημισθῇ πολὺ, διότι, ἐπὶ τῶν αἵματῶν ὀνομασθέντων κακουργολογικῶν, τὰ ὁποῖα συνεκροτήθησαν διὰ νὰ δικάσωσι τοὺς συνενόχους τῆς τοῦ Μομουθίου στάσεως, ἀνέλαβεν ὑπὲρ τῆς κυβερνήσεως κατηγορίας τινὰς σκανδαλωδῶς ἀδίκους, ἦτον ὅμως γνωστὸς ὡς φρονῶν ἐνδομύχως τὰ τῶν Οὐίγων, ἂν ἔχι καὶ ὡς δημοκρατικὸς. Ἐνταῦθα ἴστατο καὶ ὁ Κρεσούελλος Λευίνσιος, ἀνὴρ πολλὴν μὲν ἔχων τὴν παιδείαν καὶ τὴν ἐμπειρίαν, ἀλλὰ χαρακτῆρος παραδόξως δειλοῦ. Πρὸ τινων ἐτῶν εἶχε πραιτηθῇ τῆς θέσεως τοῦ ἀνωτάτου δικαστοῦ, δειλιάσας νὰ ὑπηρετῇ τοὺς σκοποὺς τῆς κυβερνήσεως· ἦδη δὲ ἐδειλία πάλιν νὰ καταταχθῇ μετὰ τῶν δικηγόρων τῶν ἐπισκόπων, καὶ κατ' ἀρχὰς ἀπεποιήθη ν' ἀναλάβῃ τὴν υπεράσπισιν αὐτῶν· ἀλλὰ σύμπας ὁ σύλλογος τῶν δικηγόρων παρ' ὧν ἐλάμβανε τὰς ὑποθέσεις του, ἀνήγγειλεν αὐτῷ, ὅτι ἂν ἀποποιηθῇ τὴν παροῦσαν ὑπόθεσιν, οὐδεμίαν πλέον ἄλλην ἔχει νὰ ἐλπίσῃ.

Ὁ Γεώργιος Τρέβος, ἐπιτηδεύων καὶ δραστήριος Οὐίγος, διατελέσας ἄλλοτε σὺνδίκος τοῦ Λονδίνου, ἀπετέλει μέρος τῆς αὐτῆς χορείας. Ὁ Ἰωάννης Ὁλτίας (Holt), ἐτι ἐπιστημώτερος Οὐίγικὸς δικηγόρος, δὲν περιλήρθη μετὰ τῶν υπερασπιστῶν, ἐνεκα προκαταλήψεως τινος, ὡς φαίνεται, τὴν ὁποίαν εἶχε κατ' αὐτοῦ ὁ Σαγκρόφτιος, προσεκλήθη ὅμως ἰδίᾳ ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου τοῦ Λονδίνου, ὡς σύμβουλος εἰς τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν. Ὁ δὲ νεώτερος τῶν ὑπὲρ τῶν ἐπισκόπων παρασταθέντων ἀντιληπτῶν ἦτο νέος τις δικηγόρος ὀνόματι Ἰωάννης Σομέρσιος, ὅστις οὐδ' ἐπὶ γένει οὐδ' ἐπὶ πλούτῳ διέπρεπε καὶ δὲν εἶχε λαβεῖν ἐτι ἀφορμὴν νὰ διακριθῇ ὑπὸ τοῦ δημοσίου· ἀλλὰ ἡ μεγαλοφυΐα του, ἡ φιλοπονία του, τὰ ἔξοχα καὶ μεγάλα προτερήματά του ἦσαν καλῶς γνωστὰ εἰς εὐαρίθμους τινὰς φίλους αὐτοῦ· καὶ περ δὲ πρεσβέων τῶν Οὐίγων, διὰ τὴν ἐπιτηδειότητα καὶ τὴν πολλὴν σαφήνειαν τῶν ἐπιχειρημάτων καὶ διὰ τὴν εὐπρέπειαν τῶν τρόπων αὐτοῦ εἶχεν ἀξιωθῇ τῆς εὐνοίας τοῦ ἀνωτάτου δικαστηρίου. Ὁ Ἰονστόνιος παρέστητε θερμῶς εἰς τοὺς ἐπισκόπους ὅπως εἶναι σπουδαῖον νὰ προσλάβωσι τὴν συνδρομὴν τοῦ νέου τούτου, ὁ δὲ Πολλεξφένιος ἀπερῆνατο, ὡς λέγουσιν, ὅτι ἐν ὅλῳ τῷ δικηγορικῷ συλλόγῳ οὐδεὶς δύναται ἐπιτηδειότερον τοῦ Σομέρσιου νὰ διαπραγματευθῇ πᾶν ἱστορικὸν καὶ συνταγματικὸν ζήτημα.

Οἱ ἐνορκοὶ ὤμοσαν ἤδη τὸν νενομισμένον ὅρκον· ἦσαν δὲ ἅπαντες ἄνδρες ἐγκρίτου κοινωνικῆς θέσεως· Ὁ προεστάμενος Ροχέρος Λαγγλέως εἶλε το γένος ἀπὸ οἴκου ἀρχαίου καὶ ἐπιφανοῦς ἐκ τῶν λοιπῶν, ὁ μὲν εἰς ἦτον ἱππότης τὸ ἀξίωμα, οἱ δὲ 10 ἄλλοι κατώτεροι

εὐπατρίδαι· πλείστοι δὲ ἦσαν γνωστοὶ ὡς πλουσιώτατοι ἄνθρωποι. Τινὲς ἐπρέσβευον τὰ τῶν ἑτεροδόξων, διότι οἱ ἐπίσκοποι προσιμώτατα ἀπεφάνισαν νὰ μὴ δείξωσι τὴν ἐλαχίστην δυσπιστίαν πρὸς τὰς ἄλλας τῶν διαμαρτυρομένων αἱρέσεις. Ἐν ὄνομα ἐκίνησε πολλὴν ἀνησυχίαν, τὸ τοῦ Μιχαήλ Ἀρνόλδου, ὅστις ἦτο βασιλικὸς ζυθοποιὸς, καὶ ἐν γένει ἐροδοῦντο ὅτι ἡ κυβέρνησις εἶναι βεβαία περὶ τῆς ψήφου αὐτοῦ. Ἐλέγετο δὲ ὅτι ὁ ἄνθρωπος παρεπονείτο πικρῶς, διὰ τὴν θέσιν εἰς εἰς ἣν εὕρισκετο. «Ὅ, τι δὴ ποτε», εἶπε «καὶ ἂν πράξω, θέλω ἀναγκασίως ζημιωθῆ τὸ ἥμισυ τῆς ἐμπορίας μου. Ἄν εἶπω, ὅτι δὲν εἶναι ἐνοχοί, δὲν θέλω πλέον πωλῆσαι ζῦθον εἰς τὸν βασιλέα. Ἄν ἐξεναντίας εἶπω ὅτι εἶναι ἐνοχοί, δὲν θέλω πλέον πωλῆσαι ζῦθον εἰς τὸ κοινόν.»

(Τὸ τέλος εἰς τὸ ἀκόλουθον συλλάδιον).

Ο ΤΑΦΟΣ ΤΟΥ ΟΥΪΡΓΙΛΙΟΥ.

Ἐπὶ τοῦ Ὀκταυϊανοῦ Αὐγούστου, ἔην ἐν Ῥώμῃ Οὐΐδιδος τις Πωλίων, τὸν ὁποῖον ἡ ἱστορία δὲν ἀναφέρει εἰμὴ διὰ τὸν πλοῦτον καὶ διὰ τὴν ὁμότητα αὐτοῦ. Περὶ τῆς ὁμότητος ταύτης ἐλέγοντο πολλὰ, πρὸς τοὺς ἄλλοις δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι πρέφωιν εἰς δεξαμενάς μυραῖνας συνειθισμέναι νὰ τρώωσιν ἄνθρωποι, ἐβρόπτεν εἰς αὐτὰς τοὺς δούλους ὅσους ἐθανάτωνε. Καί ποτε, ἔχων εἰς τὴν τράπεζάν του τὸν Αὐγούστον, ἐπειδὴ ὁ οἰνοχόος ἐθραυσε χρυσταλλίνην κύλικα, ὁ Πωλίων διέταξε νὰ ρίψωσιν αὐτὴν εἰς τὰς μυραῖνας, μὴ σεβόμενος οὐδὲ τὸν φιλοξενούμενον αυτοκράτορα. Ὁ καταδικασθεὶς προσέπεσεν εἰς τὸν αὐτοκράτορα, παρακαλῶν νὰ τὸν σώσῃ· ὁ δὲ Αὐγούστος κατ' ἀρχὰς ἐδοκίμασε νὰ μεταπέισσῃ τὸν ἀξέθymον δεσπότην, ἀλλ' ἐπειδὴ αὗτος δὲν ὑπήκουε, «φέρε», εἶπεν «εἰς αὐτὸν, πάντα τὰ ἅλα πολύτιμα ποτήρια ὅσα ἔχεις, διὰ νὰ τὰ μεταχειρισθῶ.» Καί, κομισθέντα, διέταξε νὰ τὰ συντριψῶσιν ὥστε ὁ Πωλίων, λησμονήσας τὴν ὁρμήν τὴν ὁποίαν ἠσθάνθη διὰ τὴν ἀπώλειαν μιᾶς κύλικος, ἀποῦ εἶδε τόσας ἄλλας καταστραφεῖσας, μὴ δυνάμενος δὲ νὰ τιμωρήσῃ τὸν ὑπηρέτην ἐνεκα πράξεως τῆς ὁποίας καὶ ὁ Αὐγούστος ἐπρόβλεπεν, ἡ νάγκασθη ἄκων νὰ ἡσυχάσῃ. Θέλων δὲ ἴσως νὰ ἀποδείξῃ τὴν εὐγνωμοσύνην του διὰ τὸ μᾶθημα τῆς μετριοπαθείας τὸ ὁποῖον παρὰ τοῦ αυτοκράτορος ἔλαβε, κατέλιπεν αὐτῷ, τελευτήσας, μέγα τῆς περιουσίας μέρος, καὶ μεταξύ ἄλλων ἐπαυλὶν τίνα, κειμένην μὲν μεταξύ Νεαπόλεως καὶ Ποντεόλων, φέρουσαν δὲ τὸ χαριεστάτον ὄνομα τοῦ Πανσιλύπου.

Ὁ φιλόανθρωπος ἀναγνώστης ἐγκρίνει ἀναμφιδόλως καὶ τὸ μᾶθημα τοῦ Αὐγούστου καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ Πωλίωνος· ἀλλ' ἀνησυχεῖ μὴ βλέπων ποία σχέσις ὑπάρχει μεταξύ Πωλίωνος ἢ Πανσιλύπου καὶ τοῦ τάφου τοῦ Οὐΐργιλίου, περὶ οὗ κυρίως ἔχομεν νὰ ἐμιλήσωμεν. Ἡ σχέσις εἶναι στενωτάτη. Ἡ ἐπαυλὶς τοῦ Πωλίωνος δὲν σώζεται, τὸ ὄνομα αὐτῆς ὁμως

μετεβιβάσθη εἰς παρακείμενον περίφημον ὄρος καὶ ἄντρον, ἐπὶ δὲ τοῦ ἄντρου τούτου ὑφούνται τὰ ἐρείπια τοῦ τάφου τοῦ Οὐΐργιλίου, τὰ ὁποῖα βλέπετε εἰκονιζόμενα κατωτέρω.

Ὁ Πόπλιος Οὐΐργίλιος Μάρων, ἐγεννήθη τῇ 15 Ὀκτωβρίου τοῦ 70 ἔτους πρ. χρ., ἑπτὰ περίπου ἔτη πρὸ τοῦ Αὐγούστου· καὶ πέντε πρὸ τοῦ Ὀρατίου, ἐπὶ τῆς περιφήμου ὑπατείας τοῦ Κράσσου καὶ τοῦ Πομπήιου, εἰς χωρίδιον σήμερον ὀνομαζόμενον *Πιετόλια*, τότε δὲ καλούμενον *Ἀνιὸν* καὶ κείμενον παρὰ τὴν ἐν τῇ ἄνω Ἰταλίᾳ Μάντουαν, τὴν ὁποίαν, τούτου ἕνεκα, ἐθεώρει ὁ ποιητὴς ὡς πατρίδα αὐτοῦ. Ὁ ἀντίζηλος τοῦ Ὀμήρου κοιτίδα ἔσχεν ἐπαυλιν, συμπαίκτηρας δὲ τῆς παιδικῆς ἡλικίας, ποιμένας, καὶ πρῶτον βίου θέαμα, ἀγρούς. Ὁ Οὐΐργίλιος κατ' ἀρχὰς ἐσπούδασεν ἐν Κρεμόνης, εἰς ἡλικίαν δὲ 16 ἐτῶν μετέβη εἰς Μεδιόλανον καὶ μετ' ὀλίγον εἰς Νεάπολιν, περίφημον τότε, διὰ τὰ σχολεῖα αὐτῆς. Ὑπὸ τὸν Ἰλαρόν οὐρανὸν τῆς μαγικῆς ἐκείνης πόλεως ἠγάπησε τὰς Μούσας καὶ ἐδιδάχθη τὴν Ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν, τὴν ἀπανταχοῦ εἰς τὰ ποιήματά του ἐπιφαινομένην. Μετὰ δὲ τὴν διπλὴν περὶ Φιλίππους τῆς Μακεδονίας μάχην, καθ' ἣν ὁ Ὀκταύσιος καὶ ὁ Ἀντώνιος κατετρόπωσαν τὸν Βρούτον καὶ τὸν Κάστιον, ἦλθεν εἰς Ῥώμην καὶ παρουσιασθεὶς εἰς τὸν Μαικήναν, ὑπὸ δὲ τοῦ Μαικήνιου εἰς τὸν Αὐγούστον, ἐπέτυχεν τὴν ἀπόδοσιν τῶν κτημάτων του, τῶν ὁποίων εἶχε στερηθῆ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν, εἰς οὓς ὁ νικητὴς παρεχώρησεν, ὡς λείαν, μέρος τῆς Ἰταλίας ἀξιόλογον.

Ὁ Οὐΐργίλιος ἐθεράπευσε κατ' ἀρχὰς τὴν βουκολικὴν ποιήσιν, καὶ δὲν ἠδυνήθη μὲν νὰ ἐξισωθῇ εἰς τὸ εἶδος τοῦτο πρὸς τὸν Θεόκριτον, τὸν ὁποῖον ἔλαβε ὡς τύπον καὶ ὑπογραμμὸν, ἠδωκίμηται ὁμως οὐδὲν ἦττον παραδόξως ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ Αὐγούστου, ὅχι διὰ τὴν ἐπιτηδεῖαν σύνθεσιν καὶ τὰ ἀληθινὰ τῶν βουκολικῶν αὐτοῦ ἦθη, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐξαισίαν ἐκείνην περὶ τὸ ὕψος τέχνης, ἣτις κατεσκεύαζε νέαν, οὕτως εἰπεῖν, ποιητικὴν ἐν Ῥώμῃ γλῶσσαν.

Ἐπειτα ἔγραψε Γεωργικὰ, ἐμπνευσθεὶς μὲν τὴν ἰδέαν παρὰ Ἡσιόδου, ἀριστεύσας δὲ περὶ τὴν ἐκτέλεσιν, διότι τὰ Γεωργικὰ εἶναι τῶν ὀντων τὸ τελειότερον τοῦ Οὐΐργιλίου ἔργον, ἐμφαίνον ἀληθῆ τῶν ἀγρῶν ἔρωτα, ζωηράν τῶν καλλονῶν τῆς φύσεως συναίσθησιν, καὶ ἐνθερμίαν ἐπιθυμίαν τῆς εἰρήνης, δι' ἣς σώζονται μὲν οἱ ἄνθρωποι, ἀκμάζουσι δὲ τὰ Κράτη. Ἐν τῷ ποιήματι τούτῳ, ὁ πέρα τοῦ μετρίου ἀσθενὴς Οὐΐργίλιος παραφέρεται μὲν μέχρι καὶ τοῦ νὰ θεοποιήσῃ τὸν Αὐγούστον, ἀλλ' ἐπανορθοῖ τὸ ἀμάρτημα τοῦτο διὰ τῆς γενναιότητος μὲ τὴν ὁποίαν ἀνακαλεῖ τὴν μνήμην τῶν ἀνοσίων τῆς Μακεδονίας ἀγώνων καὶ ἀνορύττει τὰ ὅσα τῶν Ῥωμαίων, οἵτινες δις ἐπίαινον, διὰ τοῦ αἵματος αὐτῶν, τὰ πεδία τῆς μάχης τῶν ἐμφυλίων πολέμων. Πρόδηλος εἶναι ἐνταῦθα ὁ εὐλαβὴς τοῦ ποιητοῦ σκοπὸς τοῦ νὰ ἐμπνεύσῃ ἀποστροφήν πρὸς τὰς ἐσωτερικὰς διενέξεις καὶ βεβαίως κατὰ μεγαλῆτέρα τέχνη καὶ χάρις δὲν ὑπηρέτησαν εὐγενεστέραν πρόθεσιν· μάλιστα δὲ θαυμαστὸς εἶναι ὁ μελιβρύτος τοῦ ποιητοῦ λόγος, τὸν ὁποῖον ἀμίμη-